

EGO

FEBRUARI 1986

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCH GEESTELIJKE VERZORGING BIJ DE KRIJGSMACHT

Humanistisch Opleidings Instituut
BIBLIOTHEEK
Postbus 797 - 3500 AT Utrecht

In dit
nummer o.a.:

- Popplaten • De EVO van het Korps der Mariniers • Terug naar de burgermaatschappij • Zwart werken 'met behoud van uitkering'
- Het mysterie man • De eindeloze schaakstrijd • Sex met ouderen?

Abonnementsprijs f 15,- per jaar, te
storten op postgirorekening 480414
t. n. v. Hoofdraadsman Humanistisch
Geestelijke Verzorging te Zeist.
Militairen ontvangen het blad op aan-
vraag zonder betaling.

Redactie:

Jan den Boer, Klazien van Brandwijk-
Wiltjer, Wim Heij (voorzitter), Wim
Reinders, Hans Schonk, Frank Spoel-
stra, Cher Turel, Paul Vonk.

Vaste medewerkers:

Ellen Broshuis, Adriaan Bijl, Theo
Carree, Arend van Dam, Gerard van
Erkelens, Albert Greven, Karen Heij,
Sietse van der Hoek, Pieter de Jager,
Jan Kooijman, Willy Lohmann, Frits
Maas, Len Munnik, Leo van Opzee-
land, Rien Robijns, Karel Roskam,
Paul Rutten, Klaas Soesbeek, Jan
Stoof, Frans Wermer, Hans van
Wissen.

Eindredactie en vormgeving:

Frank Spoelstra

Druk:

Brouwer Offset b.v. Utrecht
Gedrukt op kringlooppapier

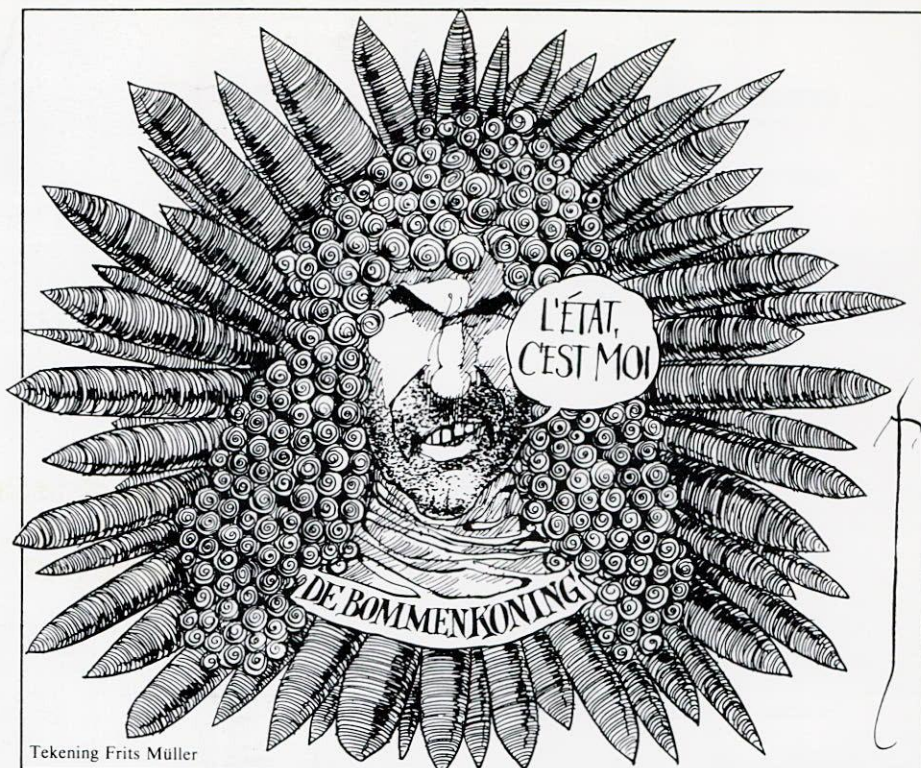
Adres redactie en administratie:

Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis, Oranje Nassaulaan
71, 3708 GC Zeist, tel. 03404-14436.

Inhoud

De bommenkoning	2
Popplaten	3
De EVO van het Korps Mariniers	4
Mevrouw van Zon met pensioen	6
'De huismeester'	7
Zwart werken	8
Rocky IV	10
Automaties werk lozen (poster)	12
Gedicht/Bericht/Vaste prik	14
Het mysterie man	16
De eindeloze schakelstrijd	17
Pete Seeger	18
Terug naar de burgermaat- schappij	19
Sex met ouderen?	20
Boeken	22
EGO-puzzle	23
Willy Lohmann	24

Foto op pag. 15: Gerard van Erkelens

Zonder twijfel is Frits Müller de meest
talentvolle politieke tekenaar van ons
land. Indertijd kwam bij de Arbeiders-
pers een verzamelbundel van hem uit,
die samengesteld was door de groot-
meester van de politieke prent, Koos
van Weringh. Dat boek neem ik vaak
ter hand, vooral om de voorspellende
waarde, die de tekeningen van Müller
hebben.

„De tekenaar ziet vooruit en 'voorvoelt'
dat het verkeerd zal aflopen“, schrijft
Van Weringh in de inleiding. En ook
„De politiek is voor hem bedrog, on-
macht, boosaardigheid, oplichterij,
gefemel of een combinatie daarvan.
En het maakt niet zo veel uit of die
politiek door 'links' dan wel door
'rechts' gemaakt wordt. Het ergst zijn
weliswaar de politici van christelij-
ken huize eraan toe.“

Op 1 november vorig jaar verscheen
van Frits Müller in NRC-Handelsblad
een tekening die geniaal mag worden
genoemd en die hier nog eens is afge-
drukt. Het plaatsen van de 48 kruisra-

ketten werd door premier R. Lubbers
aan het Nederlandse volk bekend ge-
maakt, hoewel meer dan de helft van de
bevolking daar tegen was.

Müller verplaatste zich enige eeuwen
terug in de tijd, toen in Frankrijk de zo-
genaamde Zonnekoning, Lodewijk XIV
regeerde. Deze machthebber karakteri-
seerde zijn regeringsstelsel als: L'état,
c'est moi (De staat, dat ben ik). Dat bete-
kende zoveel als: het volk heeft niets te
zeggen, ik ben de baas! En in plaats van
de Zonnekoning, gaf Müller Lubbers de
naam van Bommenkoning. Het hoofd
gedekt met een krullende pruik en daar
weer rond de raketten.

Een fantastische tekening, de beste van
alle, die velen zullen hebben uitgeknipt
om nog jaren te bewaren.

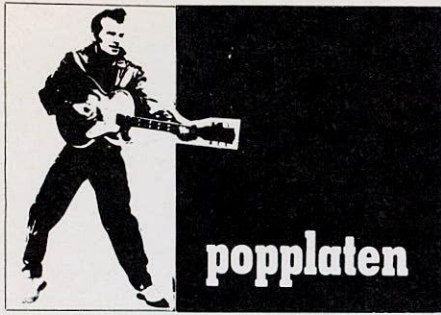
Jan Kooijman

**De regering bestrijdt dat de regels van het humanitair
oorlogsrecht zich verzetten tegen het gebruik van kern-
wapens. Zij acht het dan ook een onjuiste opvatting dat
inzet van kruisvluchtwapens onvermijdelijk schending
oplevert van de bepalingen van het humanitaire oor-
logsrecht.**

(Defensiekrant 5 december 1985)

De redactie van EGO is tè perplex voor commentaar...

EGO voegt het woord - jij de
daad

Lost in the Stars

The music of Kurt Weill

Kurt Weill, geboren in 1900, was een Duitser, die na een klassieke muziekopleiding, de leider van de avant-gardistische muziek scène in het Berlijn van de jaren '20 werd. Uit die tijd stamt ook z'n samenwerking met Bertolt Brecht, waaruit ondermeer de "Drei Gröschen Oper" is voortgekomen. Omdat hij joods was moest hij in het begin van de dertiger jaren vluchten voor de nazi's. Via Frankrijk kwam hij in de Verenigde Staten terecht. Binnen de kortste keren stonden de door hem gecomponeerde opera's/musicals op Broadway. 'Lost in the stars', de titel van deze plaat, was daar één van. Terwijl hij bezig was met weer een nieuwe Broadway-show stierf hij, 50 jaar oud, aan een hartaanval. Tot zover in vogelvlucht zijn leven.

Op deze plaat worden 16 van zijn nummers vertolkt door verscheidene prominente jazz- en popmuzikanten. Ik noem hier Lou Reed, Sting, Marianne Faithfull en Todd Rundgren.

Kurt Weill wist op verbluffende wijze jazz en folk te integreren met de klassieke opera. Deze LP vertoont daarvan verbluffende staaltjes. Sommige nummers ken je, als je ze hoort, zeker. Bijvoorbeeld 'Surabaya Johnny' uitgevoerd door Dagmar Krause, 'Alabama Song' ooit al eens op de plaat gezet door de legendarische Doors en last but not least de single van deze LP 'September Song' in de prachtige uitvoering van Lou Reed.

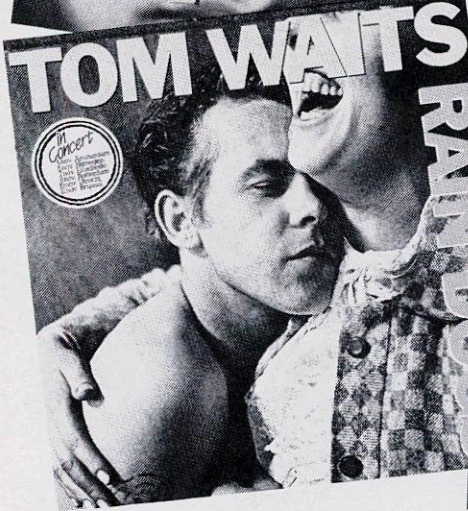
De meeste teksten zijn afkomstig van Bertolt Brecht. De nummers zijn echter allemaal uit het Duits in het Engels vertaald.

Tot slot Kurt Weill zelf: „Er bestaat geen serieuze en lichte muziek, er bestaat slechts goede en slechte muziek". Dit is ongetwijfeld goede muziek.

Brian Eno-David Byrne

My life in the bush of ghosts

Over deze plaat uit 1981 van de voorman van de Talking Heads en de alom aanwezige musicus/videoartiest Brian Eno doet het volgende gerucht de ronde. De eerste uitgave van de LP zou uit de handel zijn genomen, omdat de muziek een te hypnotiserende werking had. Te hypnotiserend, want aan een lichte vorm van hypnose ontkom je niet bij het beluisteren. De plaat is opgebouwd uit de meest uiteenlopende tekstfragmenten, die door Eno en Byrne zijn voorzien van bonkende ritmes,

scheurende gitaren, synthesizers en vreemde piepjes en krassen.

Je hoort, onder andere, een geestuitdrijving (The Jezebel Spirit), dwepende evangelisten, Algerijnse moslems, een politicus (Mea Culpa) en een Libanese bergzanger. Vooral het in elkaar overlopende 'Help me somebody' (een 'moral majority' evangelist) en 'The jezebel spirit' zijn huiveringwekkend. Ik heb die nummers één keer voor het slapen gaan gedraaid en drie uur later spookten de intense ritmes nog door m'n hoofd. Niet als slaapmutsje opzetten dus.

Toegankelijk is 'My life in the bush of ghosts' niet echt, maar wie bijvoorbeeld 'Remain in light' van de Talking Heads prachtig vindt zal ook deze plaat geen miskoop vinden. Vooral goed hard draaien.

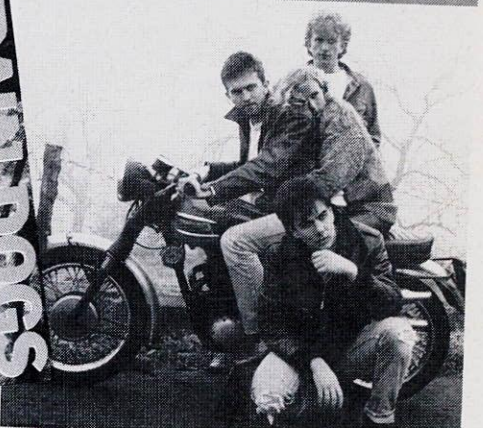
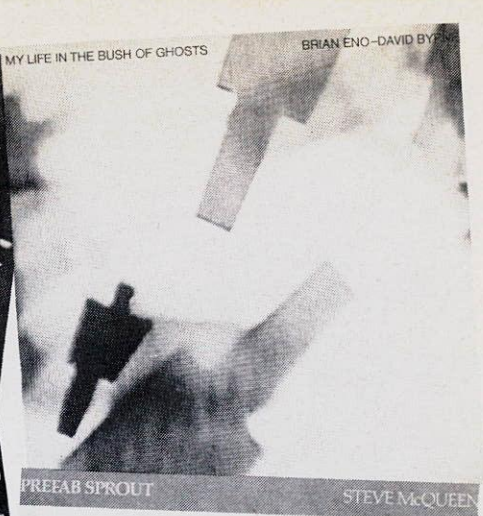
Tom Waits

Rain Dogs

De mooiste van 1985! De chroniqueur van de straat heeft een parel afgeleverd. Hij heeft zichzelf na het al schitterende 'Swordfishtrombones' nog weten te overtreffen.

19 uiteenlopende nummers met één constante; de gravel-stem van Tom Waits. Bijgestaan door ondermeer de Rolling Stone Keith Richards, heeft hij de zelfkant van de Amerikaanse samenleving op onnavolgbare wijze tot leven gebracht.

Waits schakelt moeiteloos over van een polka ('Cemetery Polka' over z'n excentrieke familie) naar gevoelige ballads als 'Time' en 'Blind Love' om daarna via een tango ('Tango till they're sore') uit te komen bij onvervalste Rhythm and Blues. Zelfs het zeemandslied ('Singapore')

wordt niet geschuwd.

Hij weet alles met zo'n intensiteit te brengen dat de koude rillingen je over de rug lopen. En dan die teksten, je ziet de tafereeltjes voor je. Mijn favoriete nummer is het laatste nummer van de plaat. Dat gaat zo:

'Well I see that

The world is upside down

My pockets were filled up with gold

Now the clouds have covered o'er

And the wind is blowing cold

I don't need anybody

Because I learned to be alone

And any where

I lay my head, boys

I will call my home."

En dat alles met een stem waar Louis Armstrong een puntje aan kan zuigen.

Prefab Sprout

Steve Mc Queen

Weer een groep die de nadruk legt op de zang, kabbelende gitaren en breed uitgesponnen melodielijnen. Normaal ben ik daar wel van gecharmeerd. Maar deze keer bekruipt me na twee keer draaien de verveling al. Het lijkt zo op elkaar, ik kan er geen soep van koken. Alleen de ietwat droevige teksten kunnen naast het nummer 'When love breaks down', m'n waardering wegdragen.

Ik weet niet hoe het komt. Misschien is het de lijzige stem van de zanger, misschien het verschrikkelijke trage ritme van de plaat, maar als ik kiezen mocht bracht ik de LP terug naar de platenzaak en dan ging ik met het geld lekker een bioscoopje pakken. Towering Inferno, ofzo. Ik kan 'm natuurlijk ook naar de tweedehands platenzaak brengen. Hmm.

Albert Greven

De EVO van het Korps Mariniers

„We moeten een voor de operationele eenheden bruikbare marinier afleveren“

„Nu hebben de KV-ers allemaal de hoop dat zich de mogelijkheid voordoet dat ze na vier jaar beroeps kunnen worden.

Dertig jaar geleden was dat anders. Als je medisch goed in elkaar stak werd je toegelaten. Beroeps worden was in die tijd erg gemakkelijk. Je stak je vinger maar op en je was het.“

Aan het woord is kapitein der mariniers Jan Ligtvoet, in een vraaggesprek met raadvrouw en EGO-redakteur Klazien van Brandwijk-Wiltjer, over zijn werk als mentor van de EVO (Eerst Vormende Opleiding) van het Korps Mariniers in Rotterdam.

Wilt u, voordat we wat dieper ingaan op de EVO, vertellen waarom u zo'n dertig jaar geleden koos voor het korps? En hoe het u sindsdien is vergaan?

Ik was niet echt tevreden met mijn baan van acht tot vijf in een fabriek. Vooral het buitenzijn en het avontuurlijke trok me erg aan in het korps. Terwijl er tal van andere mogelijkheden waren die het korps me bood. Ik ben toen als zestienjarige naar Rotterdam gegaan. Daar heb ik rondgelopen tot er een hele klas compleet was. Eerst als marinier 3, later werd ik 2e klasser. Aan boord van H. M. de Ruyter werd ik 1e klas. Gelijk daarna ben ik naar de West gegaan waar ik een verzoek heb ingediend om korporaal te mogen worden. Dat werd goedgekeurd, dus weer naar Rotterdam, nu naar de korpsschool. Na mijn opleiding werd ik als baksmeester bij de opleidingen geplaatst. Dat is het leukste werk wat ik ooit heb gedaan. Daarna naar Nw. Guinea. Toen wat miliciensopleidingen in Doorn.

Verder de opleiding in om sergeant te worden. Weer naar de West. Nog wat opleidingen verzorgd. Een tijdje bij een parate eenheid gezeten. Sportinstructeur geworden. Drie jaar op de Antillen gaan wonen. Als sergeant heb ik allerlei banen gehad, bijv. o.o. van Politie op het Marine Vliegkamp Valkenburg. Zo ben ik verder doorgestroomd. Vlak voordat ik naar Rotterdam kwam was ik toegevoegd hoofd opleidingen aan de sportschool in Doorn. Nu ben ik al weer een tijdje mentor van de EVO op de Van Ghentkazerne in Rotterdam. Ongetwijfeld zal ik wat vergeten zijn, maar dit is wel de grote lijn.

Nu bent u dus mentor van de EVO. Wat moet ik me daarbij voorstellen?

We hebben iedere twee maanden een opkomst van dienstplichtigen en KV-ers. Daar staat een groepchef boven. Die groepchefs zijn veelal jonge officieren, die een aantal korporaals en onderofficieren tot hun beschikking hebben. Boven dat totale bedrijf staat een divisie-chef, een mentor. Die runt, zeg

Kapitein der Mariniers Jan Ligtvoet

maar coacht dat. Mijn taak als mentor EVO is dus zorgen dat de winkel goed loopt.

Doelstelling van de EVO

Wat voor soort opleiding is de EVO?

De EVO is een 16 weken durende opleiding voor KV-ers en miliciens. De mensen komen op maandag binnen en op dinsdag gaan ze voor een paar dagen op bivak. In dat bivak is vooral het samenwerkingsaspect van groot belang. We maken de mannen dan duidelijk dat wij zwaar tillen aan samenwerking. Beter gezegd: we laten ze dat ontdekken. In de tijd daaropvolgend zijn er theorielessen op de kazerne. Na twee weken beginnen de echte bivaks. Zo hebben we over de opleiding verspreid een bivak waarin het aksent ligt op verdediging en één met het aksent op de aanval. Een week in Doorn, omdat we hier niet alle faciliteiten, zoals een gaskamer, klimtoren e.d. hebben. Verder zit er een week Harskamp in voor de gevechtsschietoefeningen. Dan zitten we zo rond de tiende week. Ook zijn er nog twee weken op Texel. Voor de amphibische training. En als laatste dan de Endex, de laatste oefening. De helft van

de opleiding wordt dus als bivak gedaan.

Wat is de doelstelling van de opleiding?

We moeten een voor de operationele eenheden bruikbare marinier afleveren. Het is niet zo dat wij een compleet allround afgeefende marinier afleveren. Dat kan niet in die korte tijd. Dus we hebben gezegd: wat moet het in ieder geval zijn? Hij moet in ieder geval gevoel voor discipline hebben. Een discipline waarbij hij zich aan de regels houdt, omdat hij zelf vindt dat die regels goed zijn. In de trant van: als we vandaag alle regels schrappen, dan stelt hij ze de volgende dag gelijk zelf weer in. Dat soort innerlijke discipline. Dat vinden we belangrijk. Kijk, je kunt je ook een soort discipline voorstellen van: anders word je gepakt. Maar daar streven we niet naar. Gevoel voor discipline moet hem dus worden bijgebracht. Dat brengen ze ook voor een deel al mee hoor, want wij krijgen natuurlijk alleen de besten in huis.

Dan een fysieke hardheid, niet zozeer een fysieke conditie. In de opleiding zit geen mooie opbouw in de zin van 0 tot 100. Ze moeten kunnen afzien. Ze moeten niet te gauw meelij met zichzelf hebben. Bij de operationele eenheden hebben ze straks nodig dat ze kunnen doorbijten. Daarnaast werken we aan het gevoel van kameraadschap en het samenwerkingsaspect. Alleen kun je niks en samen kunnen we alles. Daar proberen we steeds op te hameren. Verder de elementaire militaire vaardigheden. Daar houdt het dus op. En ook in die volgorde. Een vent moet kunnen schieten, iets aan ceremonieel kunnen doen, moet met een handgranaat kunnen gooien, hij moet... kunnen, maar elementair. Wij leren hem niet wat specifiek in Noorwegen van hem wordt verwacht, of in de tropen. Bij ons kan hij ook geen kikvorsman worden. Dat komt allemaal later. Voor wat het vak betreft zijn we dus summier in de weer. De opleiding wil een man afleveren waar de operationele eenheden wat mee kunnen.

U had het zo-even over innerlijke discipline. Hooft het zich voortdurend in loopas verplaatsen daar ook bij?

Nee, dat hoort niet bij innerlijke discipline, dat is veel meer een fysiek aspect. Dat fysieke aspect is hier natuurlijk erg belangrijk. Wij zeggen dan ook: elke verplaatsing buiten, die je in klas-

severband of alleen doet, doe je zo snel mogelijk. Het is een vorm van drill, geen innerlijke discipline nee... Het is een opleidingsaspect, het is meegenomen, maar het is niet echt essentieel.

Innerlijke discipline

Wat moet ik me dan bij die innerlijke discipline voorstellen?

Nou kijk, wij spelen dan in op een beetje korpstrots. Je kan bijvoorbeeld zeggen: een vent moet er keurig bijlopen. Zijn uniform moet keurig zijn, zijn haar geknipt. Zo'n man kan dan zeggen: Tja, dat moet ik wel, anders sta ik op parade. Daar streven we dus niet naar. Hij moet er netjes bijlopen, omdat hij zelf vindt dat hij bij een goed onderdeel zit. En omdat hij daar deel van uitmaakt zich ook zo moet verkopen. Al zou je dat nu niet meer tegen zo'n vent zeggen, al zou je er helemaal niet meer naar omkijken, dan moet hij dat toch willen blijven doen vanuit zichzelf. Dat bereiken we, denken we, door een vent goed te motiveren; door hem duidelijk te maken dat hij met een zinvolle job bezig is. En ook door op de korpstrots in te spelen, zo van wij zijn een goed onderdeel en nu jij daarvan deel uitmaakt moet je er voor zorgen dat dat zo blijft. Je zorgt er dus voor dat je er goed bijloopt. Dat je fysiek fit blijft en meer van die zaken.

Waarom is dat zo belangrijk?

Die innerlijke discipline?... Nou... eh, nou je moet op een vent aan kunnen zonder dat je een stok achter de deur hebt. Hij moet ook zonder toezicht kunnen werken. Je moet van een man op

aankunnen of hij nu wel of niet onder jouw directe toezicht staat. Je moet dus lui om je heen zien te krijgen waarvan je denkt: goh, daar kan ik van op aan. Die denkt hetzelfde als wij, die heeft hetzelfde hart voor de zaak. Daar valt mee te werken. Als je met lui moet werken die je maar steeds moet controleren, dan wordt het allemaal een stuk moeilijker. En zeker onder moeilijke omstandigheden wordt het een stuk lastiger. Dat is de achterliggende gedachte: je moet mensen hebben waar je van op aan kunt.

Alleen de besten

Zijn er mensen die niet in dat patroon passen?

Zoals ik al gezegd heb: de besten krijgen wij. Die worden onderzocht op stabiliteit. We krijgen echt alleen maar de toplaag. Verder komen de KV-ers die langer bij ons blijven ook nog eens voor de selectie-kommissie, waar ze op hun motivatie worden bevraagd. Dus het afvalpercentage van mensen waar wij niets mee kunnen is erg laag. Ze zijn er wel. Er zijn mensen waarvan wij zeggen: deze vent is door ons niet opleidbaar. Vaak ook komen ze er zelf achter. Iemand heeft een moeizame procedure doorlopen om hier te komen, want dat is toch echt niet zo simpel. En dan is hij er eenmaal bij en dan komt hij tot de ontdekking dat hij toch niet bij de goeie club zit. Nou dan is het zowel voor ons als voor die vent het beste als hij verdwijnt. En dat gebeurt.

Dat gebeurt met dienstplichtigen regelmatig, mensen die gewinningsproble-

men hebben, die zijn binnen een paar weken verdwenen. In de eerste maanden vallen er dus wel weg. Bij de KV-ers is dat wat minder, toch wel, maar ook die hebben hun proeftijd. Zolang de opleiding loopt kunnen ze weg als ze dat willen.

Is het nou zo dat je bij het korps alleen maar volgzaam mensen kunt gebruiken? Mensen zonder eigen initiatief?

Nou nee zeg. Daar streven we toch niet naar. Wij hebben duidelijk mensen nodig die hun eigen verantwoordelijkheden kennen. Bij allerlei zaken. Hij is zelf verantwoordelijk voor zichzelf, voor z'n spulletjes, voor z'n uitrusting... en er wordt ook initiatief van hem gevraagd. Het is niet Befehl ist Befehl, dus UITVOEREN. Het zelf ontdekken vinden we erg belangrijk. Wij zagen de opleiding liever helemaal volgens het principe van de zelfontdekking. Zelf uitzoeken. Want dingen die je zelf ontdekt, bedenkt, zitten in je ziel gebrand en anders dan de dingen die je krijgt opgelegd. Maar daarin speelt de tijdsfactor natuurlijk weer een grote rol. En in een aantal gevallen is ook het veiligheidsaspect aan de orde. Je kunt natuurlijk niet zeggen: hier heb je een handvol munitie en zoek het zelf maar uit. Maar daar waar we in het introductiebivak mee beginnen, dat zouden we door moeten kunnen voeren. De tijd is daarvoor jammer genoeg te kort.

Motivatie

Wat mij tijdens de bivaks en als ik met mensen praat opvalt is, dat ze een grote

motivatie hebben om de opleiding te halen.

Ze brengen wat mee, dat zeker. Het korps heeft ook een naam, daar een onderdeel van te mogen uitmaken geeft al een hele specifieke motivatie. Ze hebben ook een bepaald verwachtingspatroon. Ze weten: het zal fysiek in ieder geval erg zwaar zijn. En dat blijkt ook zo te zijn. Koste wat het kost, zullen ze de opleiding halen. Dat brengen ze dus al mee.

Verder wordt daar voortdurend op gehamerd. Het is in de hele opleiding zo, dat we bij alles wat we doen voortdurend zeggen: **mannen zet door, straks red je het niet.** We speedmarsen bijv. erg veel, we zijn veel fysiek bezig. Neem de Harskamp. Daar verplaatsen we ons niet met voertuigen, maar te voet van de ene naar de andere baan. Op Texel zijn ze naast het amphibisch gebeuren ook nog voortdurend bezig met het fysiek gebeuren. Vooral omdat het daar fysiek allemaal wat minder is. Alles is gericht op de eindoefening. Die is echt zwaar. 80% nemen mensen al mee, voor die 20% zorgen wij. Al tijdens de keuring wordt er ingegaan op die zwaarte, maar voor de meesten is dat juist de uitdaging.

Betekent dat nu dat je die mensen alles kunt laten doen?

Die vraag houdt ons ook bezig. Er ligt hier een heel grote verantwoordelijkheid voor het kader. Mensen willen zelf soms meer dan verantwoord is. Je moet als kader ze dan tegen zichzelf in bescherming nemen. Die verantwoordelijkheid begint bij de baksmeesters en de sergeanten. En iedereen die bij deze groepen betrokken is heeft een enorm grote verantwoordelijkheid. Want waar liggen de grenzen? Bij ons houdt de opleiding en dus ook de begeleiding niet om vijf uur op. De baksmeester is er op het moment van opstaan tot laat in de avond. Hij is de eerste buffer. Vangt de mensen ook in eerste instantie op. Maakt ze wegwijs. Je moet daar erg zorgvuldig mee omgaan.

Het kader en ook het hogere kader moeten dat goed in de gaten houden. Als ik ook maar enig signaal krijg dat er dingen gebeuren die niet door de beugel kunnen, dan wordt er gepraat en zondig komen er maatregelen. Daarin zijn wij erg strikt. Veelal wordt er onderling al gecorrigeerd. Toch blijven we alert. We kunnen niet hebben dat iedereen voor zichzelf gaat werken. Er is een team van mensen met een klas aan het werk. We hebben een duidelijke militaire lijn voor wat betreft de verantwoordelijkheden. Maar daarnaast is er natuurlijk de individuele verantwoordelijkheid van iedereen persoonlijk. Iedereen van het team heeft z'n inbreng en zaken kunnen bijgestuurd. De grenzen van het toelaatbare zijn door de organisatie duidelijk omschreven en daar kan/mag niet mee gesjoemeld. Natuurlijk kun je erg ver gaan met mensen zaken te laten doen als ze zo sterk gemotiveerd zijn, maar wij vertrouwen op de mensen die wij met deze klassen laten werken. En dat vertrouwen is tot op heden niet beschaamd. Daarnaast laten jongeren uit deze tijd zich natuurlijk ook niet alles aanleunen en geven ook zelf aan als ze vinden dat iets echt niet kan.

Dank u wel.

Klazien van Brandwijk-Wiltjer

voor het verstaan van een bevel moet je horig zijn

Mevrouw van Zon met pensioen

Per 1 januari is een van onze secretarissen, mevrouw Thea van Zon, met pensioen gegaan. Als dit stukje in EGO verschijnt, heeft ook de dienst Humanistische GV (HGV) afscheid van haar genomen. Haar verzoek was om dat afscheid bescheiden te houden. Weliswaar is deze 'laatste wens' gehonoreerd, maar niet zoals zij wilde. Want, gezien haar jarenlange en toegewijde arbeid voor het bureau raadsman te Amsterdam (met als werkgebied de Koninklijke Marine), heeft zij bij haar afscheid een Koninklijke Onderscheiding gekregen. Deze heb ik met volle overtuiging voor haar aangevraagd en op 27 januari j.l. uitgereikt.

Na vele jaren bij Defensie als burgerambtenaar werkzaam te zijn geweest, kwam mevrouw Van Zon per 1 maart 1971 bij de dienst HGV als secretaris in functie. In die bijna 15 jaren heeft zij niet alleen op zeer toegewijde manier het werk van de HGV behartigd, ze deed dit ook op een bijzondere wijze.

Ten eerste was zij jarenlang de enige secretaris van onze dienst bij de enige raadsman bij de Koninklijke Marine. Samen met raadsman Schonk heeft zij dan ook bij genoemd krijgsmachtdeel pionierswerk verricht. Dit kwam de positie en de beeldvorming van ons werk zeer ten goede. Ten tweede heeft zij, ondanks een kwetsbare gezondheid in de afgelopen vijf jaar, onverdroten op haar post stand gehouden. Bewonderenswaardig was hoe zij, soms tegen beter weten in, trouw bleef aan haar en daarmee aan ons werk. En op die manier is ze vanuit haar 'onopvallende' bureauplaats tot grote steun geweest voor raadsman Hans Schonk. En zo ook voor de geestelijke verzorging – in al die jaren – van een groot aantal leden van de Koninklijke Marine.

Mevrouw van Zon, die inmiddels is opgevolgd door mevrouw Yvonne de Waal, wens ik namens de hele HGV het allerbeste toe.

*Joos Sinke
Hoofdraadsman*

'De huismeester'

Meesterlijke verhalen van Maarten 't Hart

Een klankhelder boekje, dat ik met veel plezier heb gelezen. Vaak dacht ik daarbij aan zo'n glazen klokje, dat mensen soms buiten hebben hangen en waar de wind glasheldere tonen in waait.

In zijn korte verhalen weet Maarten 't Hart vaak met een paar woorden het hele tafereel duidelijk te maken. Vooral zijn dialogen zijn helder en raak. Nooit lange zinnen, geen woord te veel en daardoor altijd levendig. De thema's die steeds naar voren komen zijn: jeugd, muziek, zogenaamde vroomheid, geldzucht, relatie mensen en dieren, relatie man-vrouw, gekte. Prachtige natuurbeschrijvingen zijn in alle verhalen te vinden.

Deze verhalenbundel bevat 12 korte verhalen. Ze staan los van elkaar, maar vormen toch een duidelijk geheel. De hoofdfiguur (de ik-figuur) blijft steeds duidelijk dezelfde en de verhalen volgen chronologisch op elkaar.

Jeugdverhalen

In de eerste vier verhalen is de ik-figuur een jongetje, dat zeer gevoelig zijn omgeving in zich opneemt. Maarten 't Hart is naar mijn mening op zijn best wanneer hij door middel van kinderogen de volwassen wereld beschrijft. Dan gebeuren er dingen die het kind niet helemaal kan plaatsen, maar als volwassen lezer snap je het wel. Dat heeft soms een dramatisch, maar ook wel een humoristisch effect.

In 'De tegenspeler' brengt het jongetje Maarten ons bij oom Henk. Die is reeds lang gepensioneerd en de jongen weet niet beter dan dat zijn oom in de keuken aan een tafeltje zit, waarop een dambord staat uitgesteld. Oom Henk speelt altijd met zichzelf, want niemand wil meer met hem spelen. Maarten komt er langzaam achter hoe dat gekomen is. Niemand kan van die man winnen. Waarom is oom Henk toch nooit kampioen geworden, vraagt Maarten zich af. Oom Henk legt dat uit. Op de eerste plaats moet je dan op zondag spelen, en dat kan voor ons soort mensen niet. En dan, je komt in een omgeving waar ze met mes en vork eten, tussen lakens slapen en nog veel meer van die onzin. Aan het eind van het verhaal ontmoet oom Henk toch iemand van wie het moeilijk winnen is. Wat voor persoon kan dat wel zijn. De duivel?

In 'De hond' is de jongen getuige van een in-droevig tafereel. Bij de gemeentewerken worden dieren gebracht die afgemaakt moeten worden, omdat mensen van ze af willen. Een schitterend, ontroerend verhaal, waarbij de koude rillingen je over de rug lopen. Maar gelukkig komt er een onverwach-

te wending en dan slaak je als lezer een diepe zucht.

In 'St. Michielszomer' komt de kleine Maarten tot de ontdekking hoe de kindertjes worden gemaakt. Diep ontsteld en totaal vervreemd van die afschuwelijke wereld waarin dat allemaal mogelijk is, loopt hij rond.

Studententijd

In het verhaal 'De ziekte van Ménière' gaan gekte en ziekte in elkaar over. De hospita bij wie hij een kamer huurt, is een keurig oud dametje. Ziek en niet goed bij zinnen is ze toch verwonderlijk helder wanneer het om centen gaat. Dit thema komt vaak terug bij 't Hart. Vroom zijn en keurig, maar centen blijven het allerbelangrijkste.

In 'De huismeester' schetst hij rake typeringen van mensen die op een makkelijk baantje afkomen. De sollicitanten zitten bij elkaar en proberen elkaar geestelijk of lichamelijk af te tuigen. Een verhaal waar de minder mooie trekjes van het menselijk karakter naar voren komen. Niet alleen bij de sollicitan-

ten, maar ook bij de ik-figuur die uiteindelijk wraak neemt voor al de uitgestane noden.

Volwassen-tijd

De laatste zes verhalen worden door de volwassen geworden ik-figuur verteld. Ze lopen mooi in elkaar over. Het einde van het ene verhaal kondigt het thema van het volgende aan.

In 'Het russisch concert' is de grote muzikliefhebber aan het woord. Maarten ontmoet een grijsaard bij wie hij een avond in de week naar muziek gaat luisteren. Deze grijsaard wordt waanzinnig.

Het volgende verhaal speelt zich af in, maar voornamelijk om een psychiatrische inrichting. Hier wordt de mannelijke ik-figuur beetgenomen door een verpleegster en een oud-patiënte.

'De vogelbezorging' speelt zich af in de inrichting. De ik-figuur werkt daar als arts en ontmoet Lodewijk. Met het huwelijk van Lodewijk gaat het niet goed en mede daardoor wordt hij van verpleger tot patiënt.

Het huwelijk blijft het onderwerp van de daarop volgende verhalen. Het huwelijk is gruwelijk. Het huwelijk is als een heel lang weekend waarbij men steeds verder versteent tot de dood erop volgt, enz. Oorzaken zijn: een verstikkende emotionele afhankelijkheid, de vegetarische principes van een vrouw of een man die seksueel niet aan zijn trekken komt bij zijn altijd moede vrouw. Deze verhalen vind ik persoonlijk niet zo geweldig. Ze komen op mij over als reactionair. De stemverheffing van een man, die wil laten horen hoe mannen het zelig kunnen hebben bij hun vrouwen. Is dit een boodschap die vergeten wordt door al dat feminisme?

Wat het ook is, de bundel blijft een prachtig meesterwerk. Maarten 't Hart is een verteller. Je kunt je geen betere wensen.

Ellen Broshuis

'De huismeester' door Maarten 't Hart is een uitgave van De Arbeiderspers te Amsterdam; 1e druk okt. 1985, 6e druk nov. 1985. Prijs f 24.50.

mest: je ruikt gewoon dat er iets aan de hand is

Zwart werken

'met behoud van uitkering'

„In mijn omgeving komt dat heel veel voor. Het is gemakkelijk. Je hoeft niet te denken: vanavond moet ik maar thuis blijven, want anders heb ik morgen geen geld meer. Je kunt gewoon iedere avond doen wat je wilt. Een beetje 'n vrij leven heb je dan."

„Bij sommigen ging het al een paar jaar goed en waarom zou het ons dan niet lukken? Waarom zij wel dubbel vangen en waarom wij niet?"

Uitspraken van twee jongens die zich voor deze gelegenheid Evert en John noemen. Ze willen wel vertellen hoe ze denken over zwart werken, terwijl ze daarnaast nog een uitkering blijven ontvangen. Maar dan niet onder eigen naam uiteraard en ook geen foto's van henzelf erbij.

Omdat dit zwart werken 'met behoud van uitkering' door steeds meer mensen als vanzelfsprekend wordt ervaren – soms met de rechtvaardiging: als zelfs ministers zich niet aan de regels houden, waarom zouden wij het dan doen? – leek het de redactie nuttig om eens bij dit verschijnsel stil te staan. Raadsman Wim Reinders sprak met 'Evert' en 'John'.

Evert, jij had een uitkering en toen ging je er zwart bij werken. Je ving dus dubbel geld. Hoe kwam je erbij om dat zo te doen?

Ik had een huis dat ik huurde. Werk had ik niet en dus kreeg ik een uitkering. Thuis zat ik me een beetje te vervelen. Op een gegeven moment kreeg ik een baan aangeboden van een kennis en ik dacht: waarom eigenlijk niet? Dubbel geld en iets te doen overdag. Ik kon het geld best gebruiken en heb het dus maar gedaan. En het gaat prima op deze manier, vind ik.

Je mocht komen werken. Heb je gevraagd of dat officieel, wit, kon?

Dat heb ik niet gevraagd, want voor mezelf vond ik het wel een uitdaging om zwart te gaan werken.

Heb je de gedachte gehad om de uitkering op te zeggen omdat je werk had?

Nee. Ik had wel inkomsten, maar hield er niet zoveel aan over. Ik vond het wel fijn om wat meer geld te hebben. Ik weet wel dat het eigenlijk niet zo hoort, maar ik hoop dat het goed blijft gaan. Gewoon doorgaan, en voor de rest nergens aan denken.

Heb jij zwart gewerkt, John, en daarnaast ook nog een uitkering?

Ja. Ik had ook geen werk, al anderhalf jaar lang. Ik had m'n uitkering en op een gegeven ogenblik kreeg ik een baantje aangeboden. Die eerste keer zei m'n moeder tegen me: je moet je laten uitschrijven bij de sociale dienst. Dat heb ik de eerste keer ook gedaan, maar toen ik na vier weken geen werk meer had, moest ik me opnieuw laten inschrijven. Met al die toestanden duurde het twee weken voordat ik m'n uitkering weer kreeg, dus daar begon ik wel een beetje van te balen. Een tijd daarna

kon ik via een vriend bij een glazenwasser gaan werken: dat was gedeeltelijk wit – zo'n zestig procent – en de rest was zwart.

Kreeg je toen gewoon je uitkering doorbetaald? Je stond immers ingeschreven als belasting- en premiebetaler. Werd de uitkering toen niet automatisch gestopt?

Nee, mijn uitkering ging gewoon door.

Vond je dat niet gek om te doen?

Nee.

Waarom niet?

Ik verdiende met dat glazenwassen wel leuk, maar ik had er gewoon niet genoeg aan en ik wilde meer geld hebben.

Waarvoor?

Als ik geld kreeg, dan was het hooguit

3, 4 dagen en dan was het weer op. Dan had ik de laatste dagen van de week meestal geen geld meer over.

Je had dus veel geld nodig. Voor wat voor dingen?

Ik weet niet precies waar het allemaal aan op is gegaan, maar het was wel altijd op. Ik ging veel uit. Ik kocht veel spullen voor mezelf, ik heb voor een stereo-installatie gespaard en dat soort dingen. Met m'n vrienden ging ik gezellig naar de kroeg, naar de bioscoop. Mijn vriend werkte bij dezelfde baas als waar ik nu werk en die had naast z'n loon ook nog een uitkering, zodat hij meer geld had dan ik. Dat kon ik niet uitstaan. Toen ik werk kreeg hield ik dus mijn uitkering en had ik net zoveel geld als hij.

Wilde je tegen hem op kunnen bieden?

Ja, want hij kreeg net zoveel geld van de baas als ik en ik wilde niet minder hebben dan hij. Daarom hield ik m'n uitkering.

Gemakkelijk

Komt het bij jou in je omgeving vaak voor dat mensen werken voor geld naast hun uitkering?

In mijn omgeving komt dat een heleboel voor. 't Is gemakkelijk. Je hoeft niet te denken: vanavond moet ik thuisblijven, omdat het geld op is. Je kunt gewoon iedere avond doen wat je wilt. Een beetje 'n vrij leven heb je dan.

Evert, jouw vriendin doet het ook zo, een uitkering en werk erbij?

Ja. Wij hebben verder ook een boel vrienden die werken en een uitkering hebben. Dat gaat goed, bij sommigen al een paar jaar, en dat was voor ons een grote aansporing om te denken: waarom zij wel en waarom wij niet?

Toen dacht jij: als het zo gemakkelijk gaat, dan probeer ik het ook?

Ja, waarom eigenlijk niet? Het is hun gelukt, dus mij zal het ook wel lukken.

Heb jij je lange tijd bezig gehouden met de vraag waarom je het niet zou doen?

Heb je erbij stilgestaan dat het eigenlijk niet door de beugel kan?

Die gedachte heb ik wel gehad, want andere mensen betalen eigenlijk voor mij. Maar van een uitkering alleen is niet te leven. Ik denk dat de meeste mensen er wel wat bij zoeken.

Heb jij samen met je vriendin niet genoeg om van te leven?

Nou ja, dat had gekund. Dan is het nog krap. Maar als ik in dienst alleen van die 500 gulden die ik overhoud na m'n huur, had moeten leven: dat had nooit gekund. Dan had ik wel iets verzonnen om m'n uitkering door te laten lopen, dat was zeker wel gelukt.

Je bent dus vrij snel over je gewetensvraag – of het door de beugel kan – heengestapt, omdat je zo gemakkelijker leeft?

Ja. Je hebt gewoon wat meer geld en ze

komen er toch niet achter bij ons in de grote stad. Het kan best en je krijgt er geen problemen mee.

Heb jij ooit het idee gehad dat je verkeerd bezig was, John?

Ja, dat idee heb ik wel gehad. Mijn moeder al helemaal, terwijl m'n vader er niet zo nauw naar kijkt. Ik heb wel naar m'n moeder geluisterd, ik vind zelf ook wel dat het niet klopt, maar ik heb het wel gedaan.

Om dezelfde redenen die Evert ook noemt?

Ja. Ik had flink verdiend in een restaurant en daarna kreeg ik 80 gulden per week als thuiswonende. Dat was een flink stuk achteruit en als je 't wat royaal gewend bent, dan wil je graag zo doorgaan.

Wanneer houd je met zoiets op? Als het te link wordt?

John: Volgens mij houd je met zoiets op als je gepakt wordt. Eerder stop je er volgens mij niet mee. Ik zie tenminste geen reden om er eerder mee te stoppen, anders was ik er waarschijnlijk ook nooit mee begonnen.

Evert: Dat vind ik ook. Zo lang het gaat... gewoon doorgaan.

Hebben jullie ooit meegemaakt dat er iemand mee gepakt is?

Nee.

Denken jullie wel eens: als veel mensen dit doen, dan moet de zaak uit de hand lopen?

John: Dat moet wel. Ze zullen wel eens andere regels moeten maken, want anders loopt het fout. Als half Nederland het zo gaat doen, dan wordt er wel een andere wet gemaakt.

Jij wilt er nog van profiteren zolang die wet er niet is?

Zo is het. Want als die wet er is, dan kan het niet meer.

De bazen

Als jullie wit zouden willen werken bij jullie baas, zou dat dan kunnen?

John: Nee, mijn baas zou dat niet doen. Het zou hem vermoedelijk teveel geld kosten. Hij heeft vijf jongens van tegen de twintig in dienst. Dan verdient hij er zelf niks meer aan.

Denk je dat hij een riant inkomen heeft?

Ja, nu helemaal, want hij verdient ook aan ons zwart werk. Ik weet niet of zijn bedrijf in elkaar zou zakken, wanneer hij ons wit zou laten werken. Daar heb ik geen kijk op.

Wil jouw baas van zwart naar wit werk overgaan, Evert?

Nee, ik denk het niet. Dat kost hem teveel geld. Hij betaalt mij liever zwart, zei hij aan het begin, want dan kan hij me meer betalen. En voor hem scheelt het ook, dus ik denk niet dat ik er mee aan hoeft te komen.

Jullie belangen zijn niet tegenstrijdig, want jullie houden er allemaal aan over. Jullie vinden het dus prima zo?

Evert: Ja. Ik heb ook afgesproken met mijn baas dat ik een goeie kennis van hem ben, als er controle komt. Dan help ik gewoon even mee en ik krijg als beloning een bloemetje mee naar huis. Dat mag namelijk wel. Er is wel eens controle bij hem geweest, maar niet toen ik er was. Toen heeft hij het ook zo gedaan. Er werken trouwens drie wit bij hem en twee zwart.

Denk je dat het zwart werken nodig is om zijn bedrijf op de been te houden of doet hij het om er zelf wat extra's aan over te houden?

't Gaat niet erg goed, maar ook niet erg slecht met het bedrijf. Hij heeft een groot, mooi huis, een BMW, een Mercedes en een bestelwagen en een eigen jacht. Hij redt het net. Hij heeft de dingen die je je maar kunt veroorloven, maar voor de rest... Erg veel geld heeft hij niet.

Gewenning

Als je zoveel geld in luxe spullen steekt, houd je ook niet veel kontanten over, merk ik dan op. John's reactie is dat zijn ouders - met gewone kantoorbanen - ook een jacht, twee auto's (Toyota's) hebben en ook een redelijk luxe huis. Evert was thuis ook aardig wat luxe gewend. De vriend van zijn moeder was ook gul voor hem, gaf hem op vakantie in Spanje 100 gulden per dag. John kon thuis ook ongeveer doen wat hij wilde, al was het niet zo overvloedig als bij Evert. Ze zijn beiden wel gewend om

flink wat geld uit geven. Maar in hun vriendenkring zijn het niet alleen de jongens die het altijd ruim gehad hebben, die dubbel vangen. Jongens die het eerst niet zo ruim hadden gehad, krikken dat graag een beetje op door een uitkering te blijven vangen, waar ze officieel geen recht op hebben.

Jullie zitten nu in het leger en moeten van veel minder geld rondkomen. Hoe doe je dat?

Evert: Ik maak nog hetzelfde geld op als vóór m'n dienstdag. Wat ik aan wedde tekort kom, vult mijn vriendin aan. Als ik m'n vriendin niet had gehad, had ik nu al (op de 12e) zonder geld gezeten.

Zou je dan niet minder hebben uitgegeven?

Nee, ik zou doorgaan met wat ik gewend ben.

Klop jij bij je ouders aan, John?

Ja, dan leen ik wat geld bij m'n moeder. Soms hoeft ik het niet terug te betalen, dat ligt eraan of ze in een goeie bui is. Ik heb m'n uitgaven wel een beetje teruggebracht, maar niet sterk. Als ik uit dienst kom, ga ik het weer net zo doen: weer zwart werken.

Voor jullie hoeft het systeem van uitkeringen en de controle erop niet te veranderen?

Allebei: Nee, houden zo.

Wim Reinders

CDA-VVD: ruilverkaveling

Rocky IV

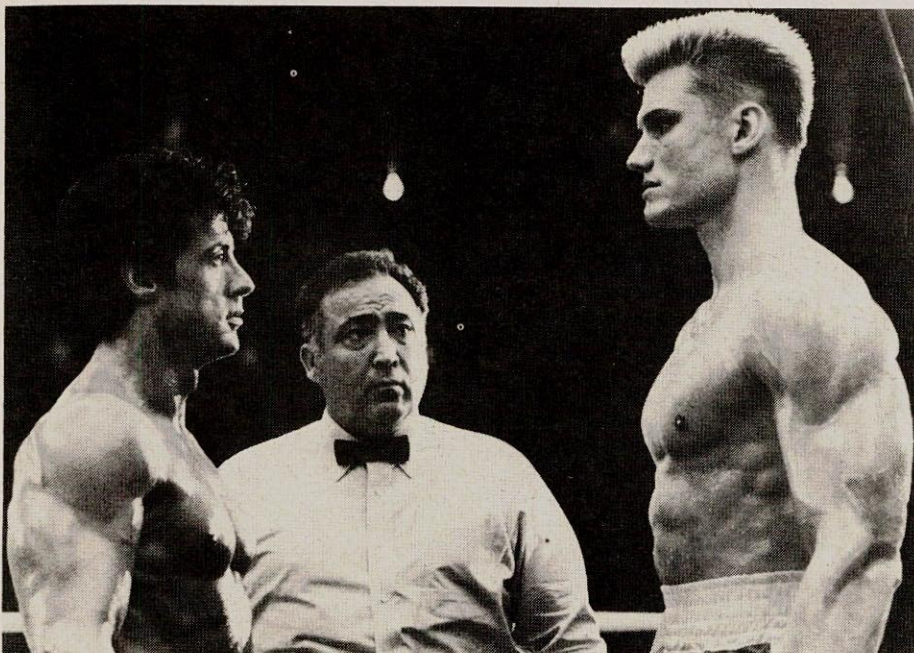
Koude oorlog lekker warm gehouden

De Amerikaanse acteur Sylvester Stallone is in zijn geboorteland zo ongeveer een instituut aan het worden. De beide pijlers waarop zijn imperium rust: Rambo en Rocky. De rollen die Stallone naast deze creaties heeft gespeeld, bleken altijd toch neer te komen op een variant van ofwel Rocky ofwel Rambo, zodat ze nu maar niet eens meer de moeite doen hem voor enige andere kar te spannen. Temeer daar hij miljoenen blijkt te verdienen aan deze twee vrijwel identieke creaties en er miljarden Amerikanen en ook ontelbare kijkers in de rest van de wereld mee blijkt te kunnen boeien.

Wie de Rocky-films een beetje heeft gevolgd, weet dat de grandioze overwinning van de onbekende Rocky Balboa in Rocky I, werd gevolgd door Rocky's zege op Apollo Creed in Rocky II, en het verslaan van de zwarte, gevaarlijke Clubber Lang in Rocky III. Toen besloot Rocky zich uit de bokssport terug te trekken, en die situatie treffen we aan als Rocky IV begint. Rocky en Apollo Creed zijn dikke vrienden geworden, en Rocky leidt het leven van een nouveau riche, met zijn vrouw Adrian en zijn zwager Paulie. Zijn zoontje ontwikkelt zich tot een leuk jochie. Rocky is een toegewijde vader. En dan... wordt zijn rust verstoord door een Rus. Ivan Drago is een blonde reus die niets menselijks meer heeft. Hij is Russisch kampioen en is naar Amerika gekomen om een Amerikaanse tegenvoeter uit te dagen. Omdat Rocky daar aanvankelijk niets voor voelt, begint Apollo Creed steeds onrustiger te worden, en hij besluit om nog éénmaal zijn suprematie in de ring te bewijzen, en het tegen de Russische

uitdager op te nemen. Tijdens hectische persconferenties komt er niet veel meer dan 'I kill him' uit de mond van de griezel. Zijn schattige hoogblonde vrouw vertaalt voor de pers de bedoelingen van haar man: hij wil een fair gevecht, maar hij is gewoon de beste, daar moeten de Amerikanen wel rekening mee houden.

Wanneer de dag van het gevecht is aangebroken, krijgen we weer eens een staaltje van het Amerikaanse vakmanschap op show-gebied te zien: de manier waarop Apollo aan het publiek wordt gepresenteerd tart iedere beschrijving. Minachtend ziet de blonde Russische uitdager de poppenkast aan, en even later vermoordt hij met een paar doelgerichte stoten de overmoedige Apollo, voor de ogen van diens ontzette echtgenote en de verbijsterde Rocky. U begrijpt het al: dit soort moord is weliswaar gelegaliseerd onder het hoofdje 'sport', maar Rocky, als boezemvriend van Apollo, besluit de dood van zijn zwarte mentor te wreken. Dat

Sylvester Stallone, Marty Denkin en Dilph Lundgren in 'Rocky IV'

Stallone is best betaalde filmacteur

NEW YORK, 10 jan. — Sylvester Stallone, die als krachtpatser optreedt in films als Rambo en Rocky, is de hoogst betaalde filmacteur ter wereld. Voor zijn aandeel in de produktie Rocky IV, over een zogenaamde macho-bokser, ontvangt hij een voorschot van twaalf miljoen dollar, zo'n 33 miljoen gulden, alsmede een aandeel in de te verwachten winst op de film.

Stallone's belangrijkste concurrenten Robert Redford en Dustin Hoffman vragen de helft van Stallone's gage, zes miljoen dollar.

De meest gevraagde Amerikaanse actrices, Meryl Streep en Goldie Hawn, blijven wat salaris betreft ver achter op hun mannelijke collega's. Voor hoofdrollen in Amerikaanse produkties ontvangen zij drie miljoen dollar, ongeveer acht miljoen gulden. (UPI)

NRC/Handelsblad 10-1-86

gevecht zal in Moskou plaatsvinden. Met bloedend hart ziet Adrian haar man vertrekken. Rocky vraagt om een eenvoudig onderkomen in de vrije natuur, en hem blijkt een simpel houten chalet te zijn toegewezen. Terwijl Ivan Drago in het hypermoderne sportcentrum op het gevecht wordt voorbereid (en ook nog even een injectie met dope in zijn spierbundels gedreven krijgt), mat Rocky zich af in de omgeving van zijn houten hutje. Hij trekt een slee met hakhout door de diepe sneeuw, hij beklimt een hoge berg en ga zo maar door. Dit is trouwens een van de sterkste gedeeltes van de film, want de montage is heel geraffineerd opgebouwd met fragmenten van de menselijke robot in zijn onnatuurlijke omgeving tegenover Rocky, de eerlijke knokker, in de schitterende, winterwitte natuur.

Op de avond van het gevecht betreedt Rocky, die best durft te bekennen dat hij bang is, het stadion, tot de nok gevuld met zeer vijandige Drago-supporters, die de Amerikaan met boegeroep verwelkomen. Het voltallig politburo is ook aanwezig, en Drago voegt Rocky slechts de woorden toe: I kill you. Niet dus: nadat het er een paar ronden angstig voor Rocky heeft uitgezien, verslaat hij de menselijke boom, geïnspireerd door de herinnering aan zijn dode vriend Apollo. Bent u nog niet misselijk? Dan wordt u het wel, wanneer Rocky vervolgens de microfoon pakt en een redevoering houdt, waaruit moet blijken dat hem niets liever zou zijn dan vrede tussen de beide volkeren. En inmiddels is het hele stadion veranderd in één grote bak Rocky-fans.

Reagan mag dan in Genève leuk op de foto gaan met Gorbatsjov, zolang er te-

film in 't kort

Tasio

De Spaanse film 'Tasio' is van eenzelfde hoge, pure kwaliteit als indertijd de produktie Los santos innocents, maar hij is gelukkig minder deprimerend. Tasio is de naam van de hoofdpersoon uit de film. We zien hem eerst als kleine jongen, bezig met kattekwaad en helemaal verweven met de natuur waar hij heel dicht bij staat. Als puber maakt hij op een dorpsfeest kennis met een beeldig meisje, dat veel later zijn vrouw zal

3 x Tasio: kind, opgroeiend, volwassen

worden. Als Tasio volwassen is, blijkt hij een vrijgevochten type te zijn, die op een dag besluit dat hij niet langer voor een veel te laag loon bij een grootgrondbezitter wil werken. Hij begint 'voor zichzelf', wordt stroper en kolenbrander en weet zich daar aardig mee te redden. Voortdurend ligt hij overhoop met de boswachter vanwege de strikken en klemmen die hij zet, maar echte vijanden zijn ze niet. De film eindigt wanneer Tasio, nog in de bloei van zijn leven, weduwnaar is geworden en hoort dat zijn enige dochter gaat trouwen. Hij blijft achter, met zijn strikken en zijn houtskoolbranderij, maar je hebt toch niet echt medelijden met hem,

► gelijktijdig dit soort films worden gemaakt in Amerika, die grif aftrek vinden (nr. 1 op de lijst van vijftig best bezochte films sinds hij uitkwam), zullen alle Rocky-fans worden geconfronteerd met een geraffineerd opgebouwde Sovjet-haat. Sylvester Stallone een waardig opvolger van Reagan, als hij eenmaal is uitgeacteerd? 't Zou best kunnen, tenslotte was Reagan ook een zeer matig acteur. Als amusement is Rocky IV net zo knap in elkaar gezet als de drie voorgangers, maar blijft u vooral heel goed beseffen dat 't commerciële rotzooi is?

Leo van Opzeeland

want hij heeft het in zijn leven allemaal op zijn eigen manier gedaan en hij ontleent daar een bepaald evenwicht en zelfvertrouwen aan. Tasio is een uitermate aardse film, met veel liefde voor de hoofdpersoon en voor het prachtige Spaanse landschap gemaakt. Er gebeurt niet echt veel: het is de kleinschaligheid die de film voor de fijnproever juist zo boeiend maakt. Hoofdpersoon wordt gespeeld door Patxi Bisquert, regie was van Montxo Armendariz.

Agnes of God

In 'Agnes of God' van regisseur Norman Jewison worden we geconfronteerd met een heel bizarre moordzaak. Een jonge non uit een klooster in Quebec moet terechtstaan, omdat ze ervan wordt verdacht haar pasgeboren baby te hebben vermoord.

Een vrouwelijke psychiater wordt naar het klooster gezonden om uit te zoeken hoe de geestelijke toestand van de non ten tijde van haar daad was. Zij raakt in de ban van het diep-religieuze meisje, en weet haar vertrouwen te winnen. Stap voor stap komt ze te weten hoe de jeugd van Agnes is geweest, wat haar naar het klooster heeft gevoerd en wat er de bewuste nacht is voorgevallen. Ze maakt ook kennis met de moeder-overste, een wijze, door het leven getekende vrouw, die een cruciale rol blijkt te hebben gespeeld bij de misdaad die Agnes pleegde...

De rolbezetting in deze typische Jewison-film is optimaal: Jane Fonda speelt de rol van de ambitieuze en tegelijk kwetsbare psychiater Martha, Meg Til-

Jane Fonda als de psychiater en Anne Bancroft als moeder-overste in de prachtige thriller 'Agnes of God'

ly is de jonge Agnes en Anne Bancroft vertolkt de rol van de moeder-overste. Van een moordzaak ontwikkelt de intrige zich steeds meer tot een psychologische thriller en de drie actrices dragen daar heel veel aan bij. Iets bijzonders!

Oberst Redl

De Hongaarse regisseur Istvan Szabo maakte met Klaus-Maria Brandauer in 1981 de film Mefisto, die een Oscar kreeg als beste buitenlandse produktie. Dit team werkte opnieuw samen in 'Oberst Redl', en weer blijken ze elkaar feilloos te hebben aangevoeld. Daardoor kwam er een produktie tot stand die indrukwekkend te noemen is, door het verhaal, de aankleding, maar vooral door

Klaus-Maria Brandauer in 'Oberst Redl'

de hoofdpersoon en de regie. De film vertelt het levensverhaal van een jonge arbeiderszoon, die na een briljante opleiding aan de militaire academie zijn leven wijdt aan het dienen van 'zijn' keizer, Franz Ferdinand. Vlak voor de Eerste Wereldoorlog is hij zover opgeklommen dat hij hoofd van de Inlichtingendienst wordt. Door verraad van de kant van zijn aanbiden vorst ziet hij zich genoodzaakt zelfmoord te plegen. Die slot-scène, waarin de vertwijfelde, doods-bange man minutenlang door een hotelkamer ijsbeert, kokhalzend en snikend van nooit geuite vernedering en frustratie, is een van de aangrijpendste sterfscènes die ik ooit heb gezien. Klaus-Maria Brandauer had een forse doorbraak nodig en die heeft hij met deze film royaal gekregen. Mag u niet missen!

Abel

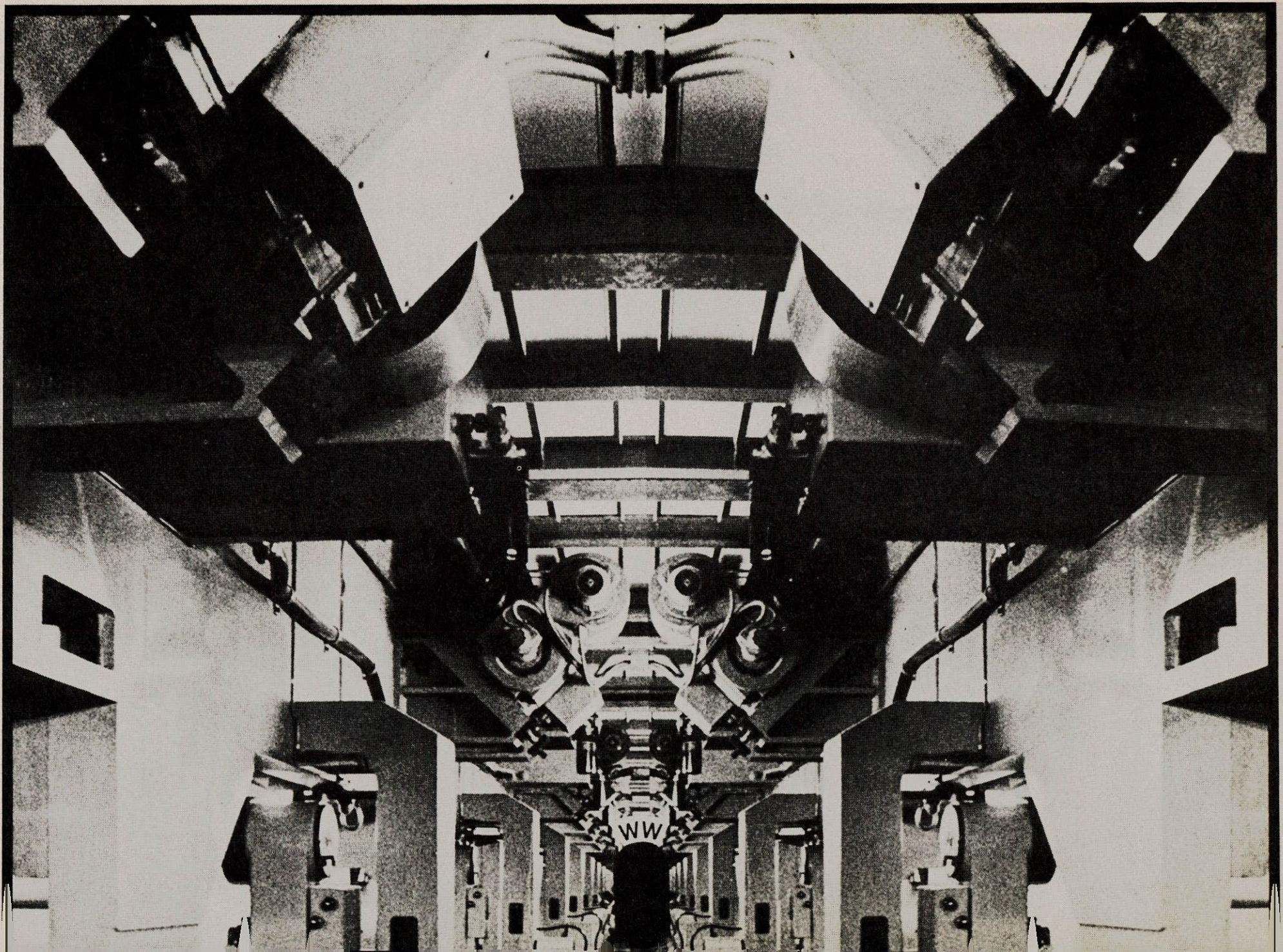
Dat de Nederlandse film er steeds meer facetten bij krijgt, bewijst Alex van Warmerdam met zijn bizarre, absurde, moeilijk na te vertellen, maar zeer geestige film Abel. Hoofdpersoon is een jongen van 32 jaar, die met zijn vader en moeder een merkwaardig leven leidt. De jongen doet vrijwel niets, behalve uit het raam kijken en proberen vliegen door te knippen. Zijn vader wordt het op een dag te gortig en hij zet zijn zoon buiten de deur. Wanneer Abel dan de minnares van zijn pa ontmoet, loopt de zaak ernstig uit de hand, temeer daar de moeder lucht van de zaak begint te krijgen...

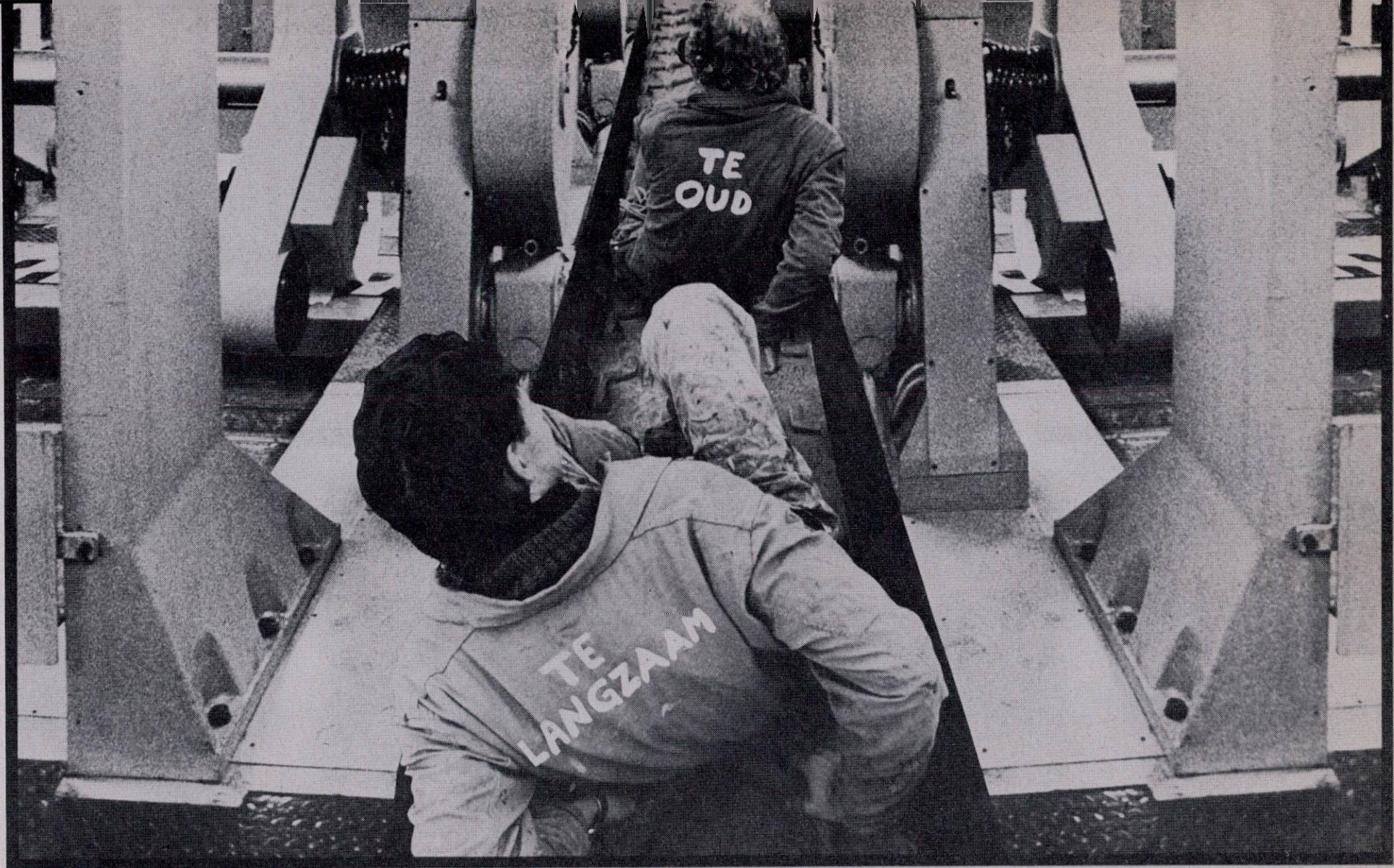

Alex van Warmerdam (midden) speelt de titelrol in zijn eigen film 'Abel'

Van Warmerdam, die zelf het scenario schreef en de regie voerde, speelt ook de hoofdpersoon. Olga Zuiderhoek is de moeder, Henry Garcin speelt de vader. Veelbelovend.

L.v.O.

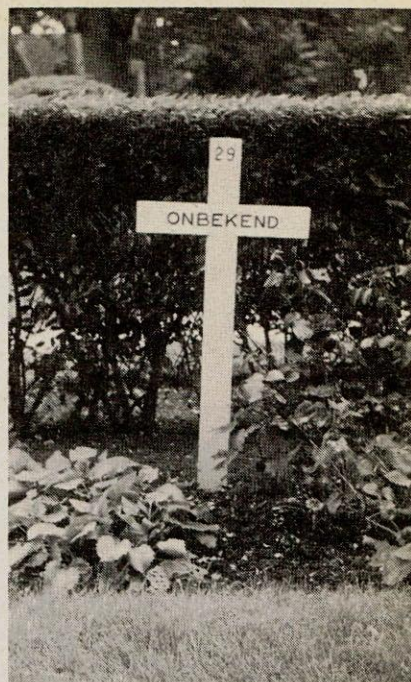
AUTOMATIES WERK LOZEN

gedicht

Wim de Vries (1923) werkte eerst op boerderijen en bij een suikerfabriek, was daarna zo'n 35 jaar als pijpenbuiger werkzaam bij Fokker in Dordrecht en Papendrecht. Publiceerde achtereenvolgens de bundels 'M'n woord een wapen tot verweer' (samen met Pierre van Vollenhoven), 'Zand, zeep en soda', 'Van 8 tot 5' en 'Zwaar bewolkt, enkele opklaringen'. De eerste bundels bevatten met name veel gedichten uit de arbeiderswereld. Zijn laatste (omvangrijke) bundel, waaruit het hier afgedrukte gedicht 'Voor een onbekende soldaat' afkomstig is, beslaat een grotere verscheidenheid aan thema's, zoals oorlog en vrede, leven en dood, alsmede algemene sociale en politieke problemen. 'Zwaar bewolkt, enkele opklaringen' door Wim de Vries verscheen in de Sonde-reeks van de Rotterdamse Kunststichting, Westersingel 20 te Rotterdam. Prijs f 10,- (plus verzendkosten).

Voor een onbekende soldaat

Blijf maar slapen lieve jongen
dan zie je de waarheid niet.
Vrede is het nooit geworden
sinds dat je het leven liet.
Blijf maar slapen lieve jongen
zwijgen is de mooiste taal.
Nog heel even lieve jongen
en we komen allemaal.

HVB HUMANISTISCH & LANDELIJKE WERKGRUP **LWHJ**
VREDESBERAAD & HUMANISTISCHE JONGEREN

organiseren op

8 & 9 MAART 1986

een weekend in het

Coornherthuis Zeist

WEERBAARHEID IN VREDESNAAM
jong en oud over
VREDESOPVOEDING

m a x. 50 deelnemers

aanvang za 10.30 uur

einde zo : 16.00 uur

kosten: f 50,- p.p.
(incl. overnachting,
maaltijden, koffie en
thee) over te maken op
giro 197930 t.n.v. het
Hum. Verbond o.v.v. het
"vredesweekend maart"

aanmelding vóór 15/2
bij dhr. H. Versteegh,
Humanistisch Verbond,
Postbus 114,
3500 AC Utrecht
tel. 030-318145

Ná ontvangst v.f. 50,-
worden documentatie +
informatie verzonden.

vaste prik

een onse wapenvermindering
een pondje zoutlozingverminde-
ring
een litertje zure-regenverminde-
ring
een toontje lager

de mediatraining van ministers
heeft als motto: voorkomendheid
is beter dan genezen

de een zegt wat de ander moet
doen
de ander doet wat de een hem
zegt

gisteren vertrok er een raket naar
een plaats waar de zielen der
rechtvaardigen van het Oude
Verbond de komst van de Messias
afwachten.

naast die in de regenwouden is
ook de kaalslag in het parlement
tekenend.

EGO is onzelfzuchtig in zijn
daden.

Het mysterie man

of bewust worden gaat van au

'Hij stootte bij haar naar binnen en volbracht zijn taak in een half dozijn snelle bewegingen. Daarna richtte hij zich op, en toonde door een bezorgd gebaar dat heel ongebruikelijk voor hem was zijn gevoel dat het niet helemaal klopte: hij sgorde haar jurk weer naar beneden.

Ze lag daar totaal zonder uitdrukking naar hem te kijken. Verbaasd. Ze hilde niet. Noch krabde ze. Noch schold ze hem uit. Noch toonde ze de koude meedogenloze afkeer die hij het meest in zijn vrouwen vreesde te zien. Niets. Het kwam bij hem op dat zij in een totaal onverwacht fenomeen was geïnteresseerd.'

Bovenstaand citaat is afkomstig uit een roman van Doris Lessing: De huwelijken tussen de zones drie, vier, vijf. Uitg. Bert Bakker, Amsterdam 1981. Het is ook het begin van het vierde hoofdstuk in het boek 'Vrijen met een man, kan dat dan?' van de seksuologe dr. Gerda de Bruijn, waarvan de ondertitel luidt 'Vrouwen over hun liefdesleven', een studie van het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek. Op de achterflap lijkt de uitgever nogal uitdrukkelijk te willen aangeven dat dit boek (alleen) voor vrouwen is geschreven. Ik twijfel daar sterk aan. En dat niet alleen omdat het langste hoofdstuk 'Het mysterie man' als titel draagt en bijna de helft van het boek vooral over mannengedrag gaat, maar ook omdat de schrijfster zich veelvuldig rechtstreeks tot mannen richt (zie ook het citaat aan het eind van dit artikelje). Reden genoeg om er aandacht aan te geven in EGO, dat immers overwegend mannen onder zijn lezers telt.

Wetenschappelijk verantwoord

'Bijna de helft van de Nederlandse vrouwen vrijt vaak met haar man terwijl ze er eigenlijk geen zin in heeft. Ruim de helft zegt dat ze vaker zou willen kunnen vrijen zonder dat dat altijd op geslachtsgemeenschap uitdraait.' En het komt veel voor dat een vrouw zich niet echt geliefd voelt, dat zij verlangt naar een sfeer van persoonlijke betrokkenheid rondom het vrijen die haar man juist helemaal niet wil. Of waar hij niets van snapt.

Dit zijn slechts een paar van de – middeels diverse onderzoeken aangetoonde – harde feiten, die uitgangspunten vormen van dit boek. Voor wie dit wenst zijn ze na te slaan m.b.v. de negen pagina's lange lijst met noten en literatuur. Wetenschappelijk 'verantwoord' (rare term toch) deze studie? Ja, wel degelijk. En daarmee een dor en droge, afstandelijke analyse van de vrouwelijke seksualiteit? Nee, integendeel. Gerda de

Bruijn heeft een glashelder boek geschreven, waarin ze met een vlot leesbare aanreiking van onderzoeksfeiten, citaten uit romans en wetenschappelijke studies, anekdotes, eigen ervaringen en beschouwingen de schijnbare kloof tussen lichtvoetigheid en diepgang weet te overbruggen. En nog vaak geestig ook.

Wie echt wil liefhebben zal serieus moeten proberen lief te zijn, een heidens moeilijke opgave voor mannen, die vaak weinig te maken heeft met af en toe lief doen en beschermersgedrag. Dat vrouwen over lief-zijn en lief-hebben heel anders denken dan mannen, én dan mannen veelal denken dat ze doen, maakt dit boek duidelijk. Wil hij echt liefhebben, dan zal hij bereid moeten zijn om werkelijk dichtbij haar te

Dr. Gerda de Bruijn (1947), wetenschappelijk medewerkster van het NISSO in Zeist: „Met een wetenschappelijke denk- en werkwijze inzicht in seksualiteit proberen te krijgen is zoiets als met mes-en-vork een viooltje opeten. Het is belachelijk.”

komen – d.w.z. met gevoelens en interesse en niet alleen seksueel – en ook werkelijk kritisch naar zijn eigen gedrag te (laten) kijken. Die bereidheid is een voorwaarde, pogingen willen wagen en risico's lopen, slagen hoeft niet eens altijd. Het gaat om wezenlijke communicatie, niet om concurrentie, laat staan om winnen of verliezen. Helemaal staat een en ander nog steeds haaks op het gangbare cultuurpatroon en de opvoeding, die de meeste jongetjes (en meisjes) kregen en krijgen.

Macho, Don Juan en Romeo

Op die opvoeding wordt in het hoofdstuk 'Het mysterie man' ingegaan onder het kopje 'Mannen van wieg tot huwelijksbed'. Vervolgens worden drie 'Karikaturen' (bewuste overdrijvingen dus) geschilderd: macho, de verlegen bruto (over Don Juan- en Ovidius-gedrag) en Romeo. Het zijn scherpzinnige waarnemingen van gedragingen die worden afgewezen zonder daarmee direct de hele persoon af te wijzen, die dit gedrag ten toon spreidt. Ze zijn geformuleerd met begrip en relativeringsvermogen en vaak zeer – pijnlijk – herkenbaar. In het vijfde en laatste hoofdstuk 'Ontmoetingen met luipaard' (staat voor agressie) gaat het om 'dwarsliggers in het samenspel' dat wijren immers is. Daarin worden uitvoerig de weerstanden onder de loep genomen, die mannen (meestal niet bewust) hebben tegen conflicten, intimiteit, seksuele opwindings van de vrouw en niet-coïtaal vrijen. Voor wie er open voor wil staan: bepaald verhelderend zo'n kijkje in dat on(der)bewuste mannenbrein.

Tot slot een wat langer citaat, waaraan de lezer zelf – zij 't summier – een aantal van de door mij gemaakte opmerkingen kan toetsen.

'Met de karikatuur van de verlegen bruto (en zijn Don Juan- en Ovidius-gedrag) probeer ik iets te begrijpen van het soms moeizaam samengaan van intimiteit en seksualiteit bij mannen. Maar mijn begrip heeft z'n beperkin-

De eindeloze schaakstrijd

Denksport heten ze met een verzamelnaam: schaken en dammen. Men verwacht bij de bedrijven van die nobele spelen een ruime mate van gezond verstand. Juist schakers en dammers zouden zich de capabelste en onzelfzuchtigste bestuurders horen kiezen. En het regelen van een wereldkampioenschap zou al helemaal een akkevietje moeten zijn.

Toevallig staat het schaken al maandenlang in de actualiteit, maar nog niet zo lang geleden deden zich in het dammen dezelfde taferelen voor als nu in de schaaktrop.

Op een gegeven ogenblik was volstrekt onduidelijk: a) wie wereldkampioen was, b) of de wereldkampioen nog damde. Drie mannen eisten zo'n beetje de titel op: Wiersma, Jannes van der Wal en de Rus Dvirni. Maar het leek erop, alsof Wiersma, vermoedelijk de sterkste speler, een eind had gemaakt aan zijn carrière, hoewel hij toch weer een tweekamp aanging met Dvirni, terwijl Van der Wal in Zuid-Amerika de titel had gewonnen bij afwezigheid van de Russen. Een onbegrijpelijke situatie.

In bestuurskringen, de werelddambond (FMDJ), was het trouwens niet anders. De secretaris generaal of althans een man met een even weidse titel was een psychisch wrak, het congres wist niet, wie nu eigenlijk als voorzitter fungeerde, een Rus leek de eigenlijke machthebber, terwijl de FMDJ in Nederland zetelde en de Nederlandse dambond daar weer mee overhoop lag. Waarom grijpen die spelers, waar het toch om gaat, niet in, vroeg je af.

Nog sterker geldt die vraag in het geval van Florencio Campomanes. De we-

reldkampioen schaken, Kasparov, zegt te weten, dat de voorzitter van de wereldschaakbond zijn geld steekt in Zuid-Afrikaanse mijnen: En dat het bedoelde geld afkomstig is van de tweekampen, die laatstelijk tussen hem en Kasparov zijn gespeeld. Diefstal dus en een voorzitter, die de apartheid steunt. Maar niemand doet wat!

Lange kampioensstrijd

Idem dito met het wereldkampioenschap. Kent één uwer een sport, waar een wereldkampioenschap een heel jaar in beslag neemt, om niet te zeggen drie jaar? Het komt nog eens zo ver, dat het WK schaken elke dag plaatsvindt, met uitzondering van een korte zomervakantie en een paar etmaaltjes rust. Kasparov en Karpov speelden 72 partijen, voordat duidelijk was, wie zich wereldkampioen mocht noemen. En toen nog wilde Karpov een revanche-match! Terwijl hij bovendien al het recht had om tegen de winnaar van het kandidaten-toernooi te spelen, uit welke tweekamp dan weer de uitdager van Kasparov tevoorschijn zou komen.

Duidelijk? Nee. Wel, het kandidaten-toernooi is een toernooi, dat drie jaar duurt, begint met zonale wedstrijden, dan overgaat in interzonale toernooien,

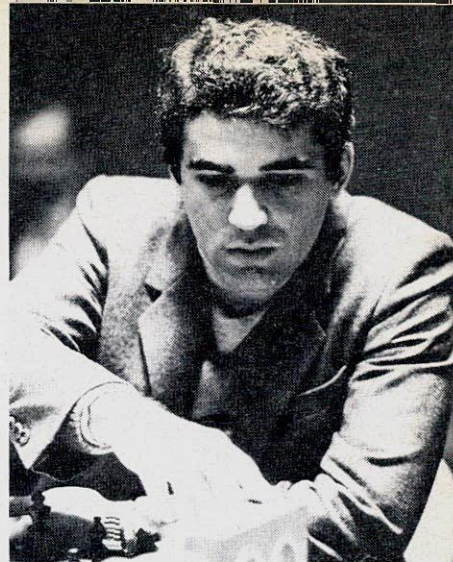
biografieën van politieke en oorlogshelden zijn er al genoeg.

Wat laatste vind ik ook, en bovendien hebben die zelden de wereld verbeterd. Omdat ze vrijwel nooit bij zichzelf begonnen? Omdat je je dan eerst van een paar dingen over jezelf bewust moet worden? Maar 'bewust worden gaat van au' zei een bekend feministe al eens jaren geleden. En hoe pijnbestendig en veranderingsgezind is het 'sterke' geslacht eigenlijk?

Lees dit boek! Praat er 's samen over, bijv. tijdens de g.v.-uren. Nog aardiger, laat EGO jouw mening eens horen (voor een zinnige reactie hebben we graag een boekenbon over).

Frank Spoelstra

Vrijen met een man, kan dat dan? door Gerda de Bruijn verscheen bij Anthos, Baarn 1985. 237 blz. Prijs f 24,50.

Garry Kasparov

Foto: Cor Eberhard

waaruit acht spelers overblijven, die in tweekampen de kwart-, halve en hele finale's spelen. Maar die hele finale is nog niet de finale van het WK, want eerst volgt een tweekamp tussen verliezer uit de WK-match zelf (in dit geval dus Karpov) en de winnaar van het kandidaten-toernooi. En dan pas de WK-tweekamp zelf.

Tussendoor reist Campomanes dus van Luzern (hoofdkwartier van de FIDE) naar Moskou (zetel van de Russische bond), van Leningrad naar Londen (om te zien welke plaats het meest geschikt is voor een WK-revanche) en niet te vergeten naar Zuid-Afrika om zijn beleggingen te inspecteren. Merkwaardig genoeg doet Campomanes dat alles met goedvinden van het Russische sportcomité, dat in deze kwestie vermoedelijk de grootste machtfactor is.

Karpov leek na zijn nederlaag tegen Kasparov uitgespeeld, de Sovjet-Unie had een nieuwe schaakheld. Maar de erkenning van Kasparov ging blijkbaar niet van harte. Misschien omdat hij van joods/Armeense afkomst is (hij veranderde zijn naam van Weinstein in Kasparjan en vervolgens in Kasparov), misschien omdat hij nogal ongebreideld voor zijn opvattingen uitkomt. Hij noemde het feit, dat Karpov een revanche-match wilde „nonsens“, terwijl dezelfde Karpov jarenlang een instituut op zichzelf was geweest (en misschien nog is).

Anders regelen

Is het nu zo moeilijk om een wereldkampioenschap behoorlijk te regelen? Met al die tweekampen schijnt het inderdaad niet eenvoudig. Er is dan ook slechts één aanvaardbare en zeer handige oplossing. Alle topspelers hebben een zogenaamde ELO-rating, een getal, gebaseerd op de resultaten, die ze in de loop van een jaar behalen. Die ELO-ratings zijn een zeer nauwkeurige weergave van de stand van zaken in de schaaktrop. Want wie hebben de hoogste cijfers? Kasparov, Karpov en Timman. In die volgorde. De FIDE reikt gewoon aan het eind van het jaar goud, zilver en brons uit. Alle andere poespas gaat overboord. Inclusief Campomanes.

Hans van Wissen

► gen. Ik geloof niet dat ik me echt honderd procent kan inleven in wat het betekent om in een niet-begeerd lichaam op te groeien, en in wat het betekent om op straat, in het bos, en godbetert nu ook nog thuis met wantrouwen bekeken te worden en de suggestie te voelen leven dat je erotiek een bron van angst en pijn voor anderen is. Ik geloof niet dat ik de consequenties, die frustraties, dat schuldgevoel, dat gevoel van machteloosheid in relaties met vrouwen echt van binnenuit begrijpen kan. En ik zie verlangend uit naar de dag dat mannen zelf, vanuit hun perspectief en pratend vanuit hun eigen gevoel, de biografieën van hun intieme relaties gaan schetsen. En hardop gaan nadenken over wat zij in deze situatie zouden kunnen doen, hoe zij dit vuiltje uit hun ogen zouden kunnen wassen. Want voor een intieme relatie zijn er twee nodig. En

Pete Seeger

Tijdens zijn leven al een legende

In 1950 kwam de groep 'The Weavers' op de zwarte lijst terecht in de Verenigde Staten. De groep zou in een televisieuitzending optreden. Kort voor de opname trok de sponsor van het programma zich terug en kon het optreden geen doorgang vinden. Oorzaak van deze 'banning' was een weinig vleeiende uitspraak over de vrijheid van meningsuiting op dat moment in de V.S. van de oprichter en centrale figuur van de groep, Pete Seeger.

De zwartste periode uit de Amerikaanse geschiedenis (1949-1953) naderde haar hoogtepunt: de jacht onder aanvoering van de Republikeinse senator Joseph McCarthy op alles wat links was. Pete Seeger hoorde daar nadrukkelijk bij.

Uit die periode dateert ook de bijnaam 'Chroesjtsjovs zangvogeltje'. Maar Pete Seeger had niet alleen tegenstanders. Integendeel. De zwarten, de arbeiders en vooral de linkse intellectuelen liepen met hem weg en voor hen was hij 'Amerika's stemvork'. Een halve eeuw is Pete Seeger actief en bij zijn leven reeds een legende. Niet voor niets wordt hij beschouwd als de peetvader van de protestzangers.

Muzikaal gezin

Pete Seeger werd op 3 mei 1919 in New York geboren. Zijn vader was dirigent en zijn moeder vioolleseres. De kinderen groeiden met muziek op. Broer Mike speelde zeer verdienstelijk in de bluegrassgroep 'New Lost City Ramblers'; zijn zuster Peggy, getrouwd met de vader van de Engelse folkbeweging Ewan MacColl, speelde en zong in diverse folkgroepen (was kort geleden nog erg actief in de strijd tegen de plaatsing van kruisraketten in Engeland). Pete Seeger komt op 16-jarige leeftijd op een Folk Festival in North Carolina voor het eerst in contact met volksmuziek. Sindsdien heeft deze muziek zijn leven bepaald. Hij brak er zelfs een studie sociologie aan de Harvard University (1936-1938) voor af. In zijn jonge jaren zingt en speelt Pete Seeger op vakbondsbijeenkomsten en bij stakingen.

Lang geboycot

In 1940 sluit hij zich aan bij 'The Almanac Singers', opgericht door de al even legendarische Woody Guthrie (1912-1967). Tijdens de Tweede Wereldoorlog brengen ze felle anti-Hitlerliederen ten gehore.

Al met 'The Almanac Singers', maar vooral met de door hemzelf in 1949 opgerichte groep 'The Weavers', begint Pete Seeger politiek geëngageerde songs te schrijven en te zingen. Ze treden op voor negers in de strijd tegen de rassendiscriminatie en onderdrukking.

De protestliederen trekken niet alleen de aandacht van de beweging voor de burgerrechten, maar ook die van de autoriteiten. Te meer omdat Pete Seeger openlijk sympathiseert met het communisme. Een boycot door de media, platenmaatschappijen en impresario's wordt zijn deel. Het enige terrein dat voor hem overblijft is de universiteit. Hier begint dan ook de folk-muziek in de loop van de jaren '50 wortel te schieten en Pete Seegers ster begint snel te stijgen. De media laten hem nog steeds links liggen. Pas in 1967, na een boycot van zeventien jaar, durfde de Amerikaanse televisie het weer aan Pete Seeger aan de kijkers te presenteren.

Succesnummers

Bij de mars op Washington in augustus 1963 (onder leiding van de later vermoorde dominee Martin Luther King) vestigt Pete Seeger definitief zijn naam. Zijn 'We shall overcome' is na die enerverende mars een wereldberoemde hit geworden. Maar hij schreef meer onvergetelijke songs, zoals: 'Where have all the flowers gone' (waar Marlene Dietrich 'Sag mir wo die Blumen sind' van maakte), 'If I had a hammer' dat in de uitvoering van Trini Lopez een we-

reldhit werd en 'Turn, turn, turn' waarmee de popgroep 'The Byrds' in 1965 geweldige successen boekte.

Maar ook zelf zorgde Pete Seeger ervoor dat veel van zijn liedjes bekend werden zoals het aloude 'Goodnight Irene' (een nummer van de 'king of the twelve strings' Leadbelly), 'Who killed Norma Jean' (de echte naam van Marilyn Monroe) 'Little Boxes' en 'What do you learn at school today'.

Vietnam-protesten

In de roerige dagen van de oorlog in Vietnam bereikte zijn populariteit een zoveelste hoogtepunt. Niet alleen gold hij als de geestelijke vader van een nieuwe generatie protest-zangers (o.a. Bob Dylan, Phil Ochs, Tom Paxton en Arlo Guthrie) maar hij liet ook zelf geen gelegenheid onbenut zijn krachtige protesten te uiten.

Een van zijn scherpste anti-Vietnam-nummers is zonder twijfel zijn 'Last train to Nuremberg'. Deze song schreef hij na het bekend worden van de door Amerikanen bedreven massamoorden in My Lai. Niet alleen luitenant Calley (de 'grote' man van de moordpartijen), kapitein Medina (de commandant van Calley) en generaal Koster (de hoogste baas van Calley), ook president Nixon, het parlement, de kiezers, tot en met 'jij en ik' staan terecht. De hele mensheid zit in deze laatste trein naar Neurenberg:

Do I see Lieutenant Calley,
Do I see Captain Medina,
Do I see General Koster,
And all his crew,
Do I see President Nixon,
Do I see both houses of Congress,
Do I see the voters, me and you..
Last train to Nuremberg,
Last train to Nuremberg,
Last train to Nuremberg,
All on board!

Met een boottocht op de Hudson als waarschuwing tegen de milieuverontreiniging (en met het prachtige nummer 'The clearwater') nam Pete Seeger in 1969 al eens afscheid als zanger. Al vrij snel bleek het troubadoursbloed toch te kruipen waar het niet gaan kon en Pete Seeger pakte zijn muziekinstrumenten weer op. Nu praat deze 66-jarige zanger niet meer over stoppen. We kunnen dus nog het een en ander verwachten van deze boeiende en bewogen folk-artiest.

Karen Heij

Terug naar de burgermaatschappij

Hoe zien afzwaaiers zonder baan hun toekomst?

Nederland telt momenteel zo'n 285.000 werkloze jongeren. Voor velen is er weinig uitzicht, binnen afzienbare tijd, alsnog aan de bak te komen. Regelmatig duikt, in dit verband, de alle moed ontnemende uitdrukking 'verloren generatie' op.

Van de iedere twee maanden afzwaaiende lichte militairen wacht een flink deel dit weinig aantrekkelijke lot. Zij, die dit overkomt gaan wederom deel uitmaken van een leger, dat der werkloze jongeren.

EGO-redakteur Wim Heij vroeg aan een zevental dienstplichtige infanteristen, die op het punt stonden af te zwaaien, hoe zij tegen de toekomst aankeken.

Zes van de zeven hebben enkele weken voor het vertrek uit de militaire dienst nog geen baan. Wie denkt dat de betrokkenen gebukt gaan onder een uitzichtloze toekomst zit er glad naast. Optimisme overheerst (nog).

Te beroerd om te werken zijn ze geen van allen. Dus waarom dan ook niet tegen iets oplopen?

Over enkele weken zwaaien jullie af. Blij dat het er op zit?

Henk: Aan de ene kant ben ik blij weer van 8 tot 5 te kunnen gaan werken. Bovendien betaalt het veel beter. Vooral als je gewerkt hebt, want dat scheelt. Aan de andere kant... Natuurlijk heb je veel stress meegemaakt (velddienst, weinig slaap enz.) maar de gedachte er samen wat van te willen maken geeft ook een stuk binding. Zelfs in het veld hadden we nog regelmatig lol. Niet dat ik dat nu zal missen, dat denk ik niet, maar het is wel iets waarop je met plezier kunt terugkijken. Toch ben ik wel blij dat er een eind aan komt. Het feit

alleen al dat ik van dat reizen af ben is op zich al heel plezierig.

Jos: Ik ben wel blij dat ik eruit kom. Je kunt weer iedere avond thuis zijn en vooral veel meer gaan verdienen. Ik hoop tenminste dat ik snel een baan kan krijgen.

Reinder: Ik heb de dienst als een leuke periode ervaren, iets van verlengde jeugdijaren. Je kunt je hier redelijk kinderachtig gedragen. Er is ook wel stress geweest, maar toch overheerste de lol. Zeker ook wat de sociale kontakten betreft heb ik het als nuttig ervaren. Toch ben ik blij dat het er op zit, want ik had toch ook voortdurend moeite met de wijze waarop de krijgsmacht georganiseerd is.

André: Aan de periode van 8 tot 5 was me weinig gelegen. Wat dat betreft ben ik blij dat het voorbij is. De vrije tijd, het stappen met de maten, heb ik vooral als plezierig ervaren. Het kostte veel geld, maar je kreeg er ook heel wat voor terug. Al met al ben ik wel blij wanneer ik voor de laatste keer door de poort ga.

Bennie: De diensttijd is een aparte tijd van je leven. Sowieso al dat je moet. Na je diensttijd ga je weer verder met datgene waar je daarvoor mee bezig was. Ik ben blij dat er een einde aan komt, ik heb het steeds als een plicht ervaren, hoewel ik ook wel leuke dingen heb meegemaakt.

Geert: Ik vind de dienst een verloren tijd, in het bijzonder kwa opleiding. De wijze waarop je voorbereid wordt op je oorlogstaak doet me sterk denken aan de verhalen van de vorige oorlog. Aan de andere kant is het wel goed voor mezelf geweest wat betreft discipline, zelfstandigheid. Ik ben blij dat ik weer verder kan gaan.

Jeroen: Ik denk dat ik kwa gezelligheid de dienst wel zal missen. Ik had er erg tegenop gezien, maar dat is me goed meegevallen. Desondanks vind ik het fijn dat het bijna zover is.

Wat gaan jullie straks doen?

Bennie: Er is een redelijke kans dat ik werk kan krijgen. Ik denk ook wel dat er werk te vinden is. Ik zal in ieder geval alles aflopen om werk te zoeken. Ik had in dienst graag monteur willen worden, maar ik werd tirailleur. Met het gevolg dat ik wel een jaar ervaring mis. Lukt het niet om als automonteur aan de slag te komen dan ga ik varen. Ik ga koste wat het kost wat doen, want thuis zitten kan ik absoluut niet.

Reinder: Dat er werk genoeg is, bestrijd ik. Natuurlijk zijn er veel vakatures, maar dat hangt van leeftijd, opleiding en ervaring af. Er is wel werk, maar niet voor iedereen. Zelfs voor het vullen van vakken in een supermarkt vragen ze tegenwoordig rustig of je ervaring hebt. Geert: Voor mijn diensttijd heb ik tien weken gewerkt en ik probeer nu opnieuw bij die baas te komen. Lukt dat niet, dan maar blijven solliciteren. Ik heb wel hoop iets te vinden, de metaal is momenteel niet zo'n beroerde bedrijfstak. Ik zie het in ieder geval nog wel zitten. ▶

De afzwaaiers v.l.n.r. staand: Jeroen Weidgraaf, Reinder Schipper, Geert Endeman en Henk van Dijk, daarvoor Jos Wieringa, Bennie Batema en André Edelinj.

EGO is je menselijke maat

► Jeroen: Ik ben op het ogenblik ook nog druk aan het solliciteren. Ik probeer bij de politieschool te komen. Lukt dat niet dan tracht ik een beroepsgerichte opleiding te gaan volgen.

Henk: Ik kan weer terugkomen bij mijn oude baas. Ik ben hartstikke blij dat ik wat heb om op terug te vallen.

Jos: In de bouw is het slecht. Ik begin met geen werk. Wel ben ik van plan een laskursus te gaan volgen om mijn mogelijkheden wat te vergroten. Daar heb ik ook nog wel wat lol in.

André: Ik kan niet meer terug bij mijn oude baas. Voor mij zit er niets anders op dan maar te solliciteren.

Hoe zien jullie je toekomst?

André: In feite leef ik van dag tot dag. Over de toekomst maak ik me niet al te druk. Het zal ook wel met m'n karakter te maken hebben. Mijn hele leven heeft zo'n beetje al bestaan uit plezier maken en, al zeg ik het zelf, ik heb er wel van genoten. Ik zal wel zien hoe het allemaal gaat lopen.

Reinder: De eerste afschrijvingen heb ik al binnen; toch maak ik me niet ongerust. Ik heb er voorlopig nogal wat lopen.

Jos: Het zal wel moeilijk worden, dat geloof ik wel, maar zolang ik geen werk heb blijf ik maar leren. Het liefst zou ik gelijk aan de slag gaan, maar zo simpel ligt het niet.

Jeroen: Ik leef eigenlijk, net als André, ook van dag tot dag. Ik kan het verder studeren niet meer opbrengen, tenzij het een beroepsgerichte opleiding betreft. Dan weet je dat het ergens voor is. Geert: Wanneer ik direct aan de bak zou komen zie ik de toekomst wel zitten, maar wanneer dat niet lukt wordt het lastig. Ik blijf voorlopig hoopvol dat ik straks aan de slag kan.

Bennie: Met weinig geld kun je ook niet veel doen, daarom is werken ook heel belangrijk voor mij. Je wilt uiteindelijk toch ooit eens aan trouwen denken, om maar iets te noemen, dan is toch een baan met een inkomen bijna een noodzaak.

Henk: Ik heb wel een baan, maar je weet nooit voor hoe lang. Dan zal het ook niet gemakkelijk zijn om iets te vinden. Dan zit je met dezelfde problemen waar de anderen nu voor staan.

André: Je moet niet krampachtig vasthouden aan een bepaalde opleiding of baan. Je moet bereid zijn om iets anders aan te pakken. Het moet alleen niet al te lang duren, want dan gaan leeftijd en gebrek aan ervaring wel degelijk een rol spelen en zal het nu nog aanwezige optimisme wel eens om kunnen slaan. Wanneer je jarenlang niet aan de bak kunt komen dan praat je wel anders. Voorlopig is er nog geen reden om in de put te gaan zitten (de anderen knikken instemmend).

Wim Heij

De redactie heeft het voornemen de inmiddels afgezwaaide dienstplichtigen, die in dit artikel aan het woord zijn geweest, over een half jaar nog eens te benaderen om hen dan te laten vertellen hoe zij zijn gevaren.

Sex met ouderen?

Sex, sex, sex. Wie is daar niet mee bezig? Eigenlijk speelt het elke dag wel een beetje: in het weekend doen we het, 's maandags vertellen we trots hoe het geweest is en vrijdags dat we hem weer eens flink zullen raken. Of zijn dienstplichtigen niet van die haantjes?

Hoe dan ook: seks is regelmatig onderwerp van gesprek. Misschien niet altijd grootspraak, maar we willen ook niet voor elkaar onderdoen. En seks is iets leuks, tenminste 'normale' seks. Want wat een beetje anders is, is vreemd. Als we daarover praten is het op zijn minst op een beetje afkeurende toon.

Er zijn ook seksonderwerpen waar je niet zo makkelijk over praat. Bijvoorbeeld seksuele ervaringen die je vroeger hebt gehad, toen je nog jong was. En zeker niet wanneer dat kontakten waren met een volwassene. Tegenwoordig hoor je wel eens verhalen van vrouwen die in hun jeugd seksueel misbruikt zijn. Het lijkt dan net of er geen mannen zijn die dat vroeger hebben meegemaakt. Laat staan dat er mannen zijn die dat ook nog plezierig hebben gevonden! Klopt dat?

Klaas Soesbeek ging het vragen aan Theo Sandfort, die werkt op de Universiteit van Utrecht aan een onderzoek over seksuele ervaringen van jongeren.

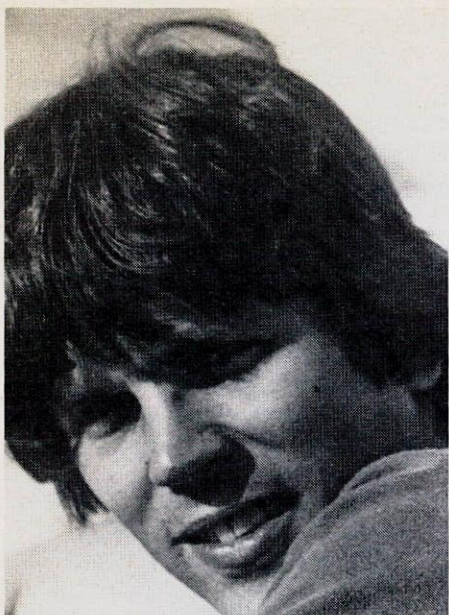
Waarom doe je zo'n onderzoek?

Mensen denken heel verschillend over dat onderwerp. Sommige mensen vinden dat het slecht is wanneer jongeren al vroeg seks hebben. Zeker als dat met een volwassene is: dat is altijd misbruik. Terwijl andere mensen denken: 'Sex? Daar kun je niet jong genoeg mee beginnen!'

Maar hoe het nu precies zit, weten we niet. In dat onderzoek bekijken we of het

wat uitmaakt wanneer je vóór je zestiende seksuele kontakten hebt gehad met leeftijdgenoten, met volwassenen binnen of buiten het gezin of wanneer je geen seksuele kontakten hebt gehad. Zelf denk ik dat het daarbij belangrijk is of die kontakten vrijwillig geweest zijn of niet. Om dat te onderzoeken praten we met zo'n 400 jongeren met uiteenlopende ervaringen.

Theo Sandfort

Wat voor jongeren zijn dat precies?

Tot nu toe hebben we met zo'n 200 jongeren gesproken die we via de bevolkingsregisters van verschillende gemeenten hebben benaderd. Daar zitten vooral jongeren bij die vóór hun zestiende geen seksuele contacten hebben gehad, of alleen seks met leeftijdgenoten.

Nu zoeken we jongeren die op dit ogenblik tussen 18 en 23 jaar oud zijn en vóór hun zestiende seksueel contact hebben gehad met hun vader of moeder (of een andere verzorger), of met een volwassene van buiten het gezin.

Dat contact kan dan iets zijn wat één keer gebeurd is of vaker. Een heel vervelende ervaring, of een plezierige, of iets wat eigenlijk geen indruk heeft gemaakt. Het kan natuurlijk ook zijn dat dat soort contacten op de een of andere manier later toch als vervelend worden ervaren, omdat je er misschien spijt over hebt gekregen. Of ervaringen waar je nu nog met plezier aan terug denkt.

Hoe vinden jullie die jongeren?

Dat is niet zo eenvoudig, want die jongeren staan nergens als zodanig geregistreerd. Dat is lastig voor ons. Maar als je erover nadenkt, is het eigenlijk maar goed ook!

Dat betekent dat je grote groepen jongeren moet benaderen. Dat hebben we dan ook gedaan. We zijn onder andere op de televisie geweest, er hebben oproepen gestaan in verschillende tijdschriften, we hebben folders uitgedeeld, en nog veel meer.

Een andere manier is dat je het probeert via volwassenen, die misschien jongeren met dit soort ervaringen kennen. Dat hebben we ook geprobeerd, onder andere via hulpverleners en de politie.

Wat voor reacties heb je tot nu toe gekregen?

Tot nu toe hebben eigenlijk alleen maar meisjes gereageerd die negatieve ervaringen hebben gehad. Het is net of er geen meisjes zijn die plezierige seksue-

le contacten met een volwassene hebben gehad toen ze jong waren. En wat de jongens betreft: die lijken helemaal geen seks met ouderen gehad te hebben, of het nu plezierig of onplezierig geweest is.

Dus mijn idee dat dat soort jongens er gewoon niet zijn zou wel eens kunnen kloppen?

Nee, ik weet zeker van niet. Misschien zijn er wel minder jongens dan meisjes die dit meemaken. Maar ik weet zeker dat die jongens er zijn. Misschien komt het doordat jongens die ervaringen eigenlijk maar liever vergeten. Of omdat ze het moeilijk vinden om er voor uit te komen en er over te praten. Je maakt je er als jongen natuurlijk niet populair mee! Ja, en het is natuurlijk ook een beetje eng.

Hoe gaat dat wanneer je aan dat onderzoek mee wil doen?

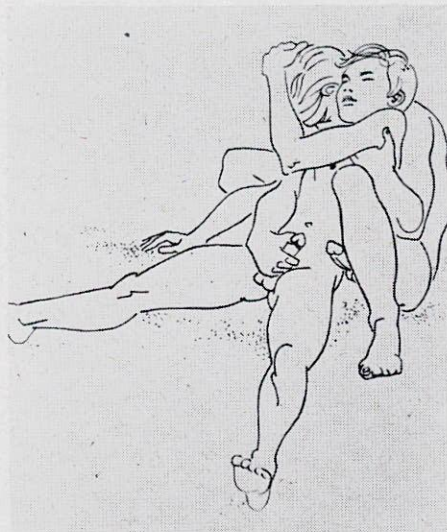
Met iedereen die zich aanmeldt hebben we een gesprek. Zo'n gesprek duurt ongeveer twee uur. Het wordt gevoerd door een van onze medewerkers. Dat is iemand die een speciale training heeft gehad om over dit soort onderwerpen te praten. Iedereen kan zelf kiezen of hij met een vrouw of met een man wil praten. Dat gesprek vindt plaats onder vier ogen, op een plek die iedereen zelf mag aangeven. Bij iemand thuis, op ons kantoor (dan krijg je de reiskosten natuurlijk vergoed!) of ergens anders. Ik vind het belangrijk dat mensen zich bij zo'n gesprek op hun gemak voelen.

De verhalen van deze jongeren zijn tamelijk vertrouwelijk. Daarom verzekeren we iedereen die mee doet altijd dat niemand via ons te weten komt dat een jongere heeft meegedaan en wat hij of zij ons precies verteld heeft.

Wat levert het op als je mee doet?

Geld bedoel je? Eigenlijk vind ik het wel terecht dat mensen er wat voor zouden krijgen. Maar zo'n onderzoek kost al veel geld en dat zou het dan aanzienlijk duurder maken.

Maar je kunt het ook anders bekijken. Het kan bijvoorbeeld gewoon ook een hele leuke ervaring zijn om eens aan zo'n onderzoek mee te doen.

Vaak hoor je: de Nederlandse bevolking vindt dit of dat. Het rare is dat dan nooit aan mij gevraagd is wat ik er nu van vind. Ik denk dan: de Nederlandse bevolking, nou daar hoor ik deze keer dan zeker weer niet bij! Dit is dan de juiste gelegenheid om wel eens gehoord te worden. Het kan ook een plezierige ervaring zijn om eens tegen een vreemd iemand, die daar niet met anderen over mag praten, uitgebreid over vroeger te vertellen. Bijvoorbeeld om je hart te luchten. Zo kun je er ook wat aan hebben.

De jongeren met wie we tot nu toe gesproken hebben, vonden het over het algemeen plezierig om mee te werken. Vaak zeiden ze dat ze er ook wat aan gehad hadden.

Iedereen die dat wil sturen we als het onderzoek klaar is, wel een kort verslag over de resultaten van het onderzoek.

Als dienstplichtigen, die dit blad lezen, nog mee willen doen, kan dat dan?

Dat zou nog net kunnen. We zijn van plan om in maart met de interviews op te houden. Dus als ze snel zijn...

Wat moeten ze dan doen?

Men kan ons bellen op telefoonnummer 030-531488. Als het kan op maandagmiddag, want dan is er in ieder geval iemand. Mensen kunnen ook naar ons schrijven. Dat moet dan naar: Antwoordnummer 9115, 3500 ZA Utrecht. Wij sturen dan een folder met informatie op.

Nou, succes met je onderzoek. Dank je.

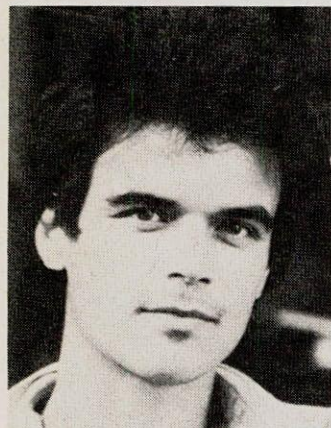
Eenmaal terug in de trein naar huis dacht ik: Goh, jammer dat ik de 23 al gepasseerd ben!

Klaas Soesbeek

Eerlijke documentaire

Na de novelle 'Gideons droom' (1983) verscheen eind vorig jaar het tweede boek van de popmuzikus (Doe Maar) Ernst Jansz, een lijvig soort documentaire: 'De overkant'. Het boek bestaat uit drie delen. Het eerste deel bevat een bundeling briefwisselingen tussen de in Indië achtergebleven fami-

lieden en de in Nederland studerende zoon Rudi. De brieven, die de periode 1935-1946 beslaan, geven een goed beeld hoe Indische Nederlanders hier en in Indië destijds leefden en tegen hun positie aankeken. In het tweede deel vertelt de vrouw van Rudi, Jopie, over haar jeugd, haar ontmoeting en leven met Rudi, hun rol in het verzet, de geboorte van hun zoon en de ziekte en dood van haar man. In het derde deel reizen de zoon (de auteur) en zijn vriendin naar 'de overkant', naar het land van Rudi, Indonesië. Een boeiend en eerlijk boek over een eenzame zoon, echtgenoot en vader. 'De overkant' door Ernst Jansz werd uitgegeven door 'In de Knipscheer' te Haarlem. Prijs f 28,50.

Polarisatie

'Nederland dreigt in twee kampen verdeeld te raken en het feit dat een kleine meerderheid een uiteindelijk besluit door kan drukken, zal de polarisatie nog meer in de hand werken.' Een kloof dreigt. Aldus de achterflap van het boek 'Rood of dood?' waarin de auteur, Prof. dr. F. Hartog, tracht aan te geven dat e.e.a. nog niet onoverbrugbaar is. Immers voor- en tegenstanders van plaatsing van kruisraketten streven uiteindelijk hetzelfde na: behoud van vrijheid en vrede. De auteur besteedt een groot ge-

deelte van zijn boek aan het blootleggen van de diepe kloof tussen 'denkend links' en 'wel-denkend rechts' (Hartog zelf waarschijnlijk ook). Tussen 'denkend' en 'extreem' links is niet zo veel verschil, volgens de auteur, tussen 'weldenkend' en 'extreem' rechts wel degelijk (blz. 44). Tegen dit soort ongenueanceerde opvattingen zal een kritische lezer regelmatig oplopen, maar dat terzijde. Veel vervelender is dat het boek niet waarmaakt wat de auteur beoogt en de flaptekst suggereert nl. een aanzet te geven hoe de polarisatie overwonnen kan worden. Daar in het boek aangekomen treedt de mist in en wordt onduidelijkheid troef. Jammer. Toch had ik geen spijt dit zeer leesbaar geschreven boek te hebben gelezen. Want het prikkelt wel.

'Rood of dood? Tot de tanden bewapend en hoe nu verder' door Prof. dr. F. Hartog is een uitgave van Elsevier te Amsterdam. Prijs f 24,50.

Liefde

Paul Haenen schreef de afgelopen jaren verscheidene toneel- en TV-stukken, maar zijn grootste bekendheid verwierf hij met zijn creatie van de flapuit Margreet Dolman. Deze Paul Haenen maakte kortgeleden zijn romandebut met 'Wacht maar, jongen'. Hoofdpersoon in deze

vlot geschreven roman, is de homofiel Henk Wartena, een zacht-aardige jongen die valt op de mooie, maar hoekige Rob. Naarmate Henk het contact met Rob meer zoekt en tracht te intensiveren wordt hij keer op keer des te harder weggeduwd. Geluk is in deze relatie niet of nauwelijks te vinden. Een collega radio-programmamaker van Henk is Erik Versteeg. Deze is gehuwd, maar voelt zich steeds depressiever worden. Wanneer ze beiden op pad worden gestuurd, om een programma te gaan maken over een homofiele enklave in Spanje, ontstaat een romance tussen Henk en Erik, waaruit de nodige problemen voortvloeien. Een veelbelovend debuut. 'Wacht maar, jongen' door Paul Haenen verscheen bij uitg. Van Gennep te Amsterdam. Prijs f 19,50.

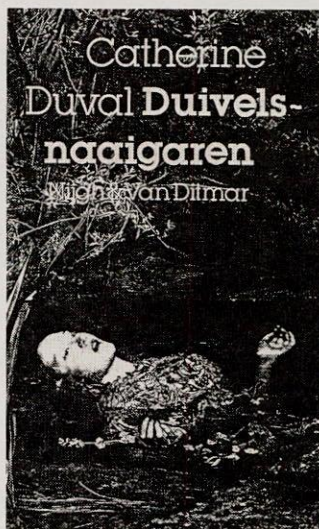
Krachtsverhoudingen

Moeten we maar steeds grote waarde blijven hechten aan de rol van (kern)wapens of wordt onze veiligheid niet langer meer gediend met verdergaande ontwikkelingen op het vlak van de bewapening? Een verantwoorde keuze vraagt inzicht in deze materie.

In zijn nieuwste boek 'Bewapening en Veiligheid' levert generaal-majoor b.d. M. H. von Meyenfeldt een bijdrage aan de verdieping van dit inzicht. Uitvoerig gaat hij in op de militaire krachtsverhoudingen van Navo en Warschaupakt. Eenvoudige optelsommen van manschappen, tanks, raketten enz. geven een vertekend beeld en zijn slechts beperkt bruikbaar. Andere factoren als de graad van paraatheid, kwaliteit materieel en personeel (o.a. de militaire leiders), afstand van het (denkbeeldige) slagveld, betrouwbaarheid van de troepen zijn weliswaar moeilijk nauwkeurig te meten maar zijn zeker van groot belang. In het laatste gedeelte van zijn boek gaat de auteur nog in op enkele actuele ontwikkelingen (o.a. Star Wars) en eindigt met een pleidooi onze verantwoordelijkheid voor de zorg voor de veiligheid te blijven verstaan. Een goede bijdrage aan een actueel vraagstuk. 'Bewapening en veiligheid' door M. H. von Meyenfeldt werd uitgegeven bij Zomer en Keuning te Ede. Prijs f 19,90.

Griezelverhalen

Spook- en griezelverhalen zal men in het Nederlands taalgebied met een kaarsje moeten zoeken. De vele liefhebbers van dit genre zijn daartoe nagenoeg steeds aangewezen op buitenlands werk (of vertalingen). Catharine Duval is een van de weinige auteurs in onze taal die dit genre uitstekend beheerst en wordt, door kenners, vaak vergeleken met bv. Edgar Allan Poe en Ronald Dahl. Al weer enige tijd geleden verscheen van haar hand 'Duivelsnaagaren', een

nieuwe bundel met vier boeiende verhalen. 'Vandaag was gisteren', het beste verhaal (maar ik ben geen kenner) uit deze bundel, pakt al direct: 'Ze wist zelf later niet te vertellen, wat haar ertoe gedreven had, het hek dat het oorlogskerkhof van de weg afsloot, open te duwen en het groen omzoomde pad op te lopen. Het was niets voor haar. Ze was jong, vol blijmoedig leven en de tragedie van de dood had haar nog niet werkelijk aange-raakt'.

De lezers van deze rubriek moeten het hiermee doen want dit soort verhalen laten zich niet vertellen, die moet men lezen. 'Duivelsnaagaren' door Catharine Duval werd uitgegeven bij Nijgh en Van Ditmar te Den Haag. Prijs f 15,-.

Europa

Bij de aanvaarding van het ambt van Bijzonder Hoogleraar in de Westelijke Samenwerking na de Tweede Wereldoorlog aan de Rijksuniversiteit te Leiden sprak Prof. Jhr. Dr. F. A. M. Alting van Geusau een rede uit met als titel 'Tussen twee of tegen een? Europa, de Verenigde Staten en de Sovjet Unie'. Deze rede werd eind '85 in brochure-vorm uitgegeven. De auteur schetst in vogelvlucht de ontwikkelingen van de afgelopen veertig jaar, waarbij m.n. de rol van Frankrijk onder De Gaulle nogal kritisch wordt benaderd. Aan het einde van zijn rede moet Alting van Geusau bekennen geen bevredigend antwoord te kunnen geven op de vraag welke plaats Europa nu precies inneemt. Nu was dit ook te verwachten omdat hij zijn betoog was begonnen met te stellen dat de strijd om de toekomst van Europa nog steeds niet was beëindigd. Maar het is veel verontrustender, signaleert deze hoogleraar: er heerst grote verwarring in Europa bij het ontbreken van gemeenschappelijke doelstellingen en prioriteiten juist op een belangrijk moment in de geschiedenis (toegenomen Sovjet-dreiging, sombere vooruitzichten aangaande wapenbeheersing en een hardnekkig nationalisme).

Toch is een bevredigend antwoord, op termijn, niet onvindbaar.

Waarom deze, op zich weinig nieuws bevattende, brochure (36 blz.) zo veel geld moet kosten is mij volstrekt een raadsel.

'Tussen twee of tegen een?' door Prof. Jhr. Dr. F. A. M. Alting van Geusau verscheen bij Van Gorcum te Assen. Prijs f 12,50.

Oorlogskinderen

In een aantal landen, zoals Noord-Ierland, Libanon en Cambodja, wordt al twintig jaar of nog langer oorlog gevoerd. Kinderen die in deze landen wonen hebben nog nooit iets anders ervaren dan oorlog. Alles wat ze geleerd hebben heeft plaatsgevonden in een sfeer van gevaar

en geweld. Hun leven kon ieder ogenblik verwoest worden. Wat en hoe denken deze kinderen van en over de wereld? Hoe beoordelen ze hun ouders, volwassenen in het algemeen, elkaar? Wat betekent vriendschap voor hen? enz.

Allemaal vragen waar de bekende Time Magazine journalist Roger Rosenblatt in zijn boek 'Oorlogskinderen' antwoord op geeft door honderden kinderen hun verhalen te laten doen. De effecten die oorlogssituaties (in ieder geval) op kinderen hebben worden haarscherp in beeld gebracht in dit indrukwekkende en soms ontroerende 'reisverhaal' langs de brandhaarden in de wereld.

'Oorlogskinderen. Gesprekken met kinderen uit Noord-Ierland, Libanon, Israël, Cambodja en Vietnam' door Roger Rosenblatt werd uitgegeven door Hollandia te Baarn. Prijs f 24,50.

Concentratiekamp Natzweiler (foto Wim Heij)

Het begint er eigenlijk al mee als mensen prikkeldraad op hun schuttingen aanbrengen tegen vreemde katten.

Koot en Bie

Mannenfantasie

„Misschien de meest opwindende, duitstalige publikatie van dit jaar” schreef een recensent eind 1977 in Der Spiegel bij de verschijning van 'Männerphantasien' van Klaus Theweleit. Nou niet bepaald een uitspraak die je verwacht bij een academisch proefschrift van maar liefst 1200 pagina's. Toen er bij Rowohlt begin 1980 een tweede pocketeditie uitkwam (bijna 1000 blz. en ruim 400 illustraties) wijdde in Nederland het weekblad 'De Groene' er een hele pagina aan. Gelukkig is intussen gebleken dat meer mensen vonden dat het hier om een belangrijke en boeiende studie ging. Want zo bracht de kleine uitgeverij Manuscript een samenwerking tot stand tussen een zesttal vertalers, die meer dan vijf jaren

zouden gaan werken aan het onlangs verschenen 'Mannenfantasie'. Het is een in eigen beheer uitgegeven en tot ongeveer de helft ingekorte vertaling geworden, met toestemming van Theweleit die afzag van zijn geldelijke rechten. De vertalers zeggen hierover in hun Verantwoording: „Liever hadden we alles vertaald, maar in Nederland is nu eenmaal van dit soort boeken maar een beperkte oplage mogelijk, omdat een volledige uitgave veel te duur zou worden”. Jammer maar volstrekt begrijpelijk die beslissing en we mogen blij zijn dat deze dikke paperback nu toch voor een relatief lage prijs beschikbaar is.

In veel boeken is na de Tweede Wereldoorlog getracht de opkomst van het fascisme te verklaren. Dat geschiedde veelal door analyses van Adolf Hitler's biografie of van de twee theoretische standaardwerken van het nationaal-socialisme, Hitlers 'Mein Kampf' en Rosenbergs 'Mythos der Zwanzigsten Jahrhunderts'. Theweleit zegt: „Het lijkt erop dat er tot nu toe over het fascisme te weinig vragen zijn gesteld aan de fascistische zelf, en teveel aan hen die het zogenaamd hebben doorzien”. Hij heeft uit deze opmerking zijn konklusies getrokken en is (heel anders) aan de slag gegaan. Hij analyseert de geschriften van 'gewone' fascistische en legt zo de psychologische wortels bloot van wat al spoedig zou uitlopen op die gruwelijke terreur tegen roden en joden, tegen vrijdenkers en vrouwen, tegen linksen en homoseksuelen.

klus theweleit

männer phantasien

1
frauen, fluten, körper, geschichte

klus theweleit

männer phantasien

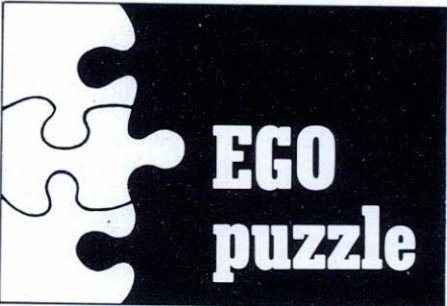
2
männerkörper – zur psychoanalyse des weißen terrors

Wat hij in de getuigenissen van de betrokkenen zelf, hun brieven, biografieën en romans ontdekt en hoe hij deze aanzetten tot het fascisme interpreteert, moet ook voor die mannelijke lezer die zichzelf altijd voor een niet-fascist heeft gehouden, op zijn minst verbluffend zijn.

Omdat aan de inhoud van dit belangwekkende boek – dat best verplichte literatuur op menige (ook militaire) opleiding zou mogen worden – op deze plaats onvoldoende aandacht kan worden geschonken, komen we er in één der volgende EGO-nummers uitvoeriger op terug.

'Mannenfantasie' door Klaus Theweleit (493 blz., 150 illustr.) verscheen eind 1985 bij uitgeverij Manuscript, Postbus 28, Eindhoven. Prijs f 29,50.

Wim Heij
Frank Spoelstra

De oplossing van de puzzel in het januarinum – horizontaal en vertikaal 3 dezelfde woorden – luidt: dreumes, lucifer en beneden.

Hieronder een viertal visitekaartjes, waaruit de beroepen van deze mensen te lezen zijn door alle letters in een andere volgorde te zetten.

O. Por Ast	C. Huic Ems
A. Murs Nut	R. Geer Velp

